

VIHARNIK

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

[24]

LETO XXII ŠTEVILKA 2

FEBRUAR 1991

POŠTNA PLAČANA

PETER PETROVIČ — GLAVNI DIREKTOR LESNE SLOVENJ GRADEC

Prvega januarja letos je prevzel krmilo Lesne Peter PETROVIČ, diplomiran inženir strojništva. V svoji 19 letni delovni dobi si je pridobil bogate delovne izkušnje, precej let na vodilnih mestih. K nam je prišel iz Gorenja, kjer je opravljal tri vodilne naloge, prej pa je bil direktor Tovarne meril Slovenj Gradec. V Gorenju je sodeloval v teamu na projektu »Internacionalizacija Gorenja« (transformacija Gorenja iz SOZD v koncern z družbami d.o.o.)

Za bralce VIHARNIKA sem mu postavila nekaj vprašanj:

● **Položaj lesne industrije pri nas vam je poznan, saj ste v tej panogi že delali. Ta panoga se ubada z velikimi problemi, pa vendar ste prevzeli vodenje Lesne. Zakaj?**

PETROVIČ: V Jugoslaviji že ca 20 let velja, da je toliko lesnih podjetij, kolikor je dni v letu. Lesna Slovenj Gradec je v tem smislu vendale izjema, saj je z usmeritvijo pretežno v stavbno pohištvo, z zadovoljivo tehnološko globino (žage, iverne plošče, podboji, vrata, okna, obloge, itd.) in s širokim, v področju skoraj kompletnim programom, uspela z dobrimi tržnimi prijemi in primernim marketingom zgraditi ime, ki ima težo in ceno.

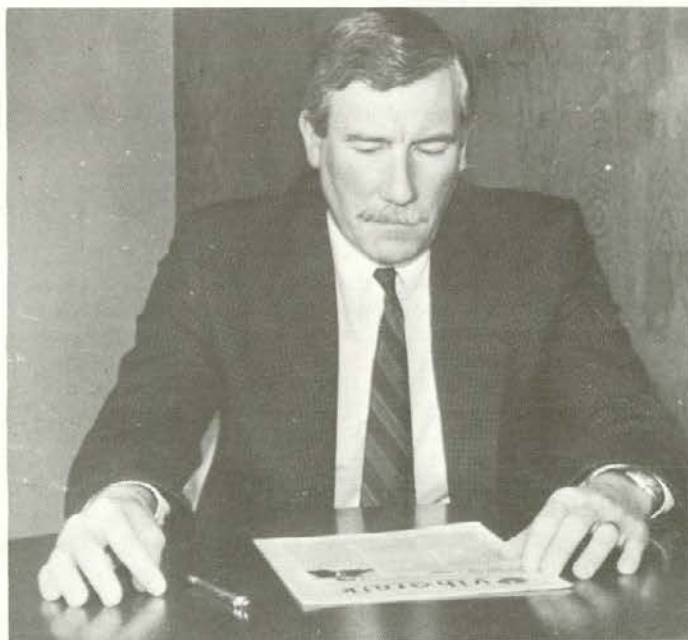
S problemi neenotnega jugoslovanskega trga, specifičnim pogledom in nastopom v tujini, z nelikvidnostjo in v zadnjem času z razrušenim pravnim in poslovnim redom se pa ubadajo vodilni ljudje v vseh podjetjih, povsod v našem gospodarstvu. Lesna torej ni izjema. Za mene je bila Lesna nov izziv in nič več. Obstojajo pa tudi še praktični, življenjski razlogi za mojo odločitev in če hočete, les kot živi material me je že zdavnaj vznemirjal.

● **Kakšen je vaš poslovni program?**

PETROVIČ: Zaradi nedograjene zakonodaje v zvezi z Zakonom o podjetjih in nejasnimi relacijami v zvezi z lastnino, pa ker je velik del socialne politike še ostal na bremenih podjetij, ni mogoče imeti popolnega, lastnega poslovnega programa. Lesna — d.p., ki je ustanovila celo vrsto družb (d.o.o.) je dober porok za možno lastninjenje, ki bo stimulatивно za rast premoženja družb in Lesne kot celote, ko bodo za to obstojali jasni splošni in zakonski pogoji. V tem času bomo pa izvajali proces transformacije Lesne d.p. verjetno v d.o.o. holdinškega tipa (skupne zadeve v zvezi s kapitalizacijo Lesne in družb, utrjevanje in vrednotenje imena Lesne, skupna vlaganja v tehnologije in trge, predvsem za povečevanje deležev in za nove proizvodne usmeritve in kapacitete, v skupne nastope, v enotno politiko usposabljanja in kadrovanja vodilnih in strokovnih sodelavcev in v enotno kakovost poslovanja, ki bo zadovoljila zahtevam združene Evrope kot tržnega področja).

Lesna mora intenzivno slediti in po možnosti sokreirati novosti in situacije v ekonomskem in pravnem sistemu države. Ob tem je potrebno inventurirati človeške potenciale (znanja in poznavanja materije po strokovnjakih in sicer vseh zaposlenih) in hotenja (zavzetost za rezultat podjetja in celote Lesne, pripadnost podjetju in celoti Lesna). Izkoristiti in uporabiti je potrebno torej le in vse tiste potenciale, ki bodo zares prispevali k večanju kapitalske vrednosti podjetij — družb in Lesne d.p. kot lastnice družb, kar se mora meriti z uspešnimi rezultati poslovanja in z neposredno odgovornostjo nadrejenih po vsej hierarhiji v družbah in Lesni.

Da je tak cilj možno zares dosegati, je nujno razumevanje in ločitev upravljanja in vodenja. Strokovno delo na posameznih področjih in korak v procesu mora biti zlito v proizvodnih in predmetih poslovanja, da se lahko izkaže sinergija. Zato je pri vseh sodelavcih potrebno inovativno razmišljanje in delovanje, zato so potrebne jasne in uspešne hierarhične in informacijske relacije in ne nazadnje spoznanje, da trg ne plača

Peter Petrovič, dipl. ing., glavni direktor LESNE, lesno industrijskega podjetja Slovenj Gradec

nedela, neustvarjanja, netreznega razpravljanja in lažne socialne. Vse to pa se seveda izkaže z enostavno formulo, ki je tudi v Lesni še dobro poznana, da je promet (realizacija = priliv denarja) minus stroški (v tem so tudi plače le v naravnem razmerju) kot rezultat dobička. Onovni pogoji za pozitiven izid take formule so v Lesninih družbah v povprečju še zagotavljeni. Da bo efekt v vsakem primeru in v daljšem obdobju pa dosežen, je potrebno presegati miselno in v dejanjih ozke podjetniške okvire in se stalno prilagajati vplivom iz okolja. To je predvsem skupna naloga vsega in še posebej managementa v Lesni d.p.

V neposrednem delu, v kreiranju najboljših možnosti za družbe in celoto na daljši rok ob nujnem odpravljanju spornih ovir in problemov bomo skupaj pokazali predvsem sebi, kako razumemo in znamo uresničiti program razvoja in poslovanja podjetja. Tvorne prispevke pričakujem tudi od vseh sodelavcev.

● **Kaj lahko poveste o zaposlovanju, plačah, socialni varnosti delavcev?**

PETROVIČ: V Lesni so konec decembra 1990 podpisali podjetniško kolektivno pogodbo, ki urejuje veliko odnosov

na področju delovnih razmerij, pa tudi sisteme plač. Izvedba teh določil je sicer skupna obveza podpisnikov, žal pa novi ukrepi tudi slovenske vlade marsikje to onemogočajo, ali ovirajo (področje plač, itd.). To seveda zmanjšuje pogoje in odnosa uveljavljanje doslednih tržnih relacij, ne glede na višje razloge.

Edino merilo v zvezi z razvpito prezaposlenostjo, oz. viški delavcev je kalkulacija, v kateri je naravni del tudi del plač, dosežena cena (svetovna) za izdelek ali storitev in primerni odstotek dobička. Podjetje, ki to prej spozna in to učinkoviteje doseže, bo imelo svojo perspektivo in bo zagotavljalo socialno varnost delavcem; tistim in tolikim, kot je to primerljivo s konkurenco v svetu in tako dolgo, dokler se bo podjetje uspelo prilagajati zahtevam trga vsaj standardni svetovni kvaliteti izdelkov.

● **Kakšen je vaš vtis po dobrih dvajsetih dneh vodenja podjetja?**

PETROVIČ: Po naravi sem zmeren optimist. Vsi deli in tudi Lesna kot celota pa mora zdržati in zaenkrat sem prepričan, da lahko.

I. ROBNIK

GOSPODARJENJE

Delo komisije za izbor vodilnih delovnih mest v Lesni

Komisija je pri svojem delu upoštevala usmeritve naslednjih organov:

- odbora za kadrovske politiko
- centralnega delavskega sveta
- sindikata
- poslovnega sveta
- kolegija inženirjev DIT

Poseben značaj in dodatno kvaliteto vsebino delu komisije je dalo posvetovanje komisije s kolegijem inženirjev DIT, saj so bila stališča posveta upoštevana pri delu komisije. Na posvetu in na komisiji je bilo pozitivno ocenjeno delo dosedanjega vodstva LESNE, ki je v težkih pogojih gospodarjenja doseglo, kar je bilo mogoče. LESNA je v tem času postala sodobno organizirano družbeno podjetje s samostojnimi družbami, ki pokrivajo vse poslovne funkcije. S tem so bili postavljeni notranji odnosi v LESNI na tržne temelje, kar bo omogočilo hitrejši razvoj sposobnejših družb in hitrejše odpravljanje slabosti v manj uspešnejših družbah.

Centralni delavski svet je na predlog razpisne komisije imenoval Petra PETROVIČA, dipl. ing. za direktorja LESNE od 1. 1. 1991 dalje. Pri tem so bile upoštevane izkušnje na gospodarskem področju, saj je bil Peter PETROVIČ, dipl. ing. uspešen gospodarstvenik v Novi opremi, Tovarni meril in Gorenju.

Komisija in centralni delavski svet sta po imenovanju sprejela sklep, da je potrebno po posnetku stanja v LESNI do konca februarja pripraviti program za poslovanje na naslednjih izhodiščih:

1. direktor se aktivno vključi v delo timov za razvojno-programsko usmeritev LESNE in njenih družb,
2. v timu se vključujejo strokovnjaki in delavci, ki uživajo zaupanje poslovnega sveta,
3. direktor je mandatar in izbira sodelavce in oblikuje vodilni tim,
4. tim naj bo sestavljen iz delavcev, ki imajo določene izkušnje in tudi mlajših strokovnjakov,
5. v vodilnem timu naj zavzame ustrezno mesto lesarska stroka.

Pri oblikovanju programov se naj upoštevajo naslednja izhodišča po posameznih področjih:

a) splošno:

- razvojne usmeritve Lesne kot celote in vizija razvoja
- vključevanje Lesne v evropski prostor
- dodatni spremljajoči programi Lesne in prestrukturiranje poslovanja v manj rentabilnih družbah
- razvojne usmeritve posameznih družb

b) trženje in marketing:

- plasma izdelkov ob zmanjšani kupni moči
- izvoz na zahtevnejša tržišča
- pridobivanje novih tržišč
- povezava marketinga z razvojnimi funkcijami
- podjetniška dejavnost v tujini

c) finančno področje:

- poslovanje v zmanjšani likvidnosti
- pridobitev finančnih virov
- povezovanje s tujim kapitalom
- vlaganje tujega kapitala

d) investicije:

- glavne usmeritve za investiranje
- investicije ob minimalnih lastnih virih

e) kadrovska politika, izobraževanje, štipendiranje:

- vloga kreativnih in strokovnih delavcev
- sinergijski učinki v kadrovske politiki z združevanjem izkušenj in znanja
- izboljšanje kvalifikacijske strukture
- pridobivanje in izobraževanje kadra za najodgovornejšo funkcijo
- vpliv na kadrovske politike družb in vloga visokokvalificiranega strokovnega kadra na družbah
- izobraževanje delavcev — strokovno izpopolnjevanje
- kriteriji učinkovitosti vodilnih delavcev s posebnimi pooblastili
- kadrovska politika na družbah in obvladovanje kadrovanja delavcev s posebnimi pooblastili in direktorjev
- štipendijska politika

Zaželimo novemu direktorju, vodilnemu timu in direktorjem družb uspešno delo in ustvarjalno sodelovanje. Za uspeh LESNE in njenih družb je potreben prispevek in angažiranje vseh delavcev, zato poskrbimo za uspešno delo vsak na svojem delovnem mestu!

Predsednik komisije

OBMOČNI NAČRT

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

5. Razmere za gospodarjenje z gozdovi

Osnovna značilnost območja je velika pestrost: relief je strm in razgiban, izredno raznolike so geološke in talne razmere. Posledica tega je velika pestrost rastišč. Bolj ali manj enakomerno so porazdeljeni negativni pojavi in vplivi: zasmrečenost gozdov, propadanje in onesnaženost gozdov, preštevila divjad, hudourniki in erozija. Območje je razmeroma enakomerno odprto s prometnicami, podobni so tudi tehnološki modeli za spravilo lesa.

Vendar pa so razmere za gospodarjenje z gozdovi težje in ogroženost gozdov večja v jugozahodnem delu območja, kjer prevladuje alpski svet (TOZD Gozdarstvo Črna, TOK Gozdarstvo Ravne).

5.1. Gozdna rastišča in območni gospodarski razredi

Zaradi raznolikih naravnih razmer (geološka podlaga, tla, relief, nadmorska višina) so rastišča zelo pestra, vendar pa so antropogeni vplivi (pospeševanje smreke, imisije) povzročili večjo enoličnost realne vegetacije, še zlasti v sestavi drevesnega sloja. V območju se pojavlja preko 20 gozdnih združb. Na kislih (silikatnih) kameninah so najbolj razširjena bukova in jelova rastišča: Blechno Fagetum, Luzulo Fagetum, Savensi Fagetum, Abieti Fagetum sil., Dryopterido Abietetum in Bazzanio Abietetum, na apnencu in dolomitu pa Arunco Fagetum, Anemone Fagetum, Haquetio Fagetum in Abieti Fagetum karb.

Gospodarjenje z gozdovi načrtujemo v 26. območnih gospodarskih razredih, ki smo jih oblikovali na osnovi gozdnih rastišč, po 12 za družbene in zasebne gozdove ter 4 za gozdove, ki jih upravljajo druge organizacije (KZ, ŽTP, ...). Le v 12. gospodarskem razredu so združeni gozdovi, ki so poškodovani po imisijah, ne glede na rastišče.

Proizvodna sposobnost rastišč je visoka (poprečni Rk je 9,8, proizvodna sposobnost pa približno 9,5 m³/ha), vendar je zaradi (pre)nizkih lesnih zalog, propadanja gozdov in drugih vzrokov izkoriščena le okrog 70%!

G R lme gospodarskega razreda	Površina ha		proiz. spos. m ³ /ha	izkor. pr. spos.	
	DS	ZS		DS %	ZS
1 Kisli bukov gozd (BF)	2111	6566	8.0	84	74
2 Bolj suh in zmerno kisli bukov gozd (LF)	2555	9147	8.0	92	88
3 Gozd na revnejših rastiščih smreke in jelke (BA, BP)	1641	4955	9.0	70	78
4 Jelov gozd s praprotni (DA, LA)	2084	3772	14.0	54	55
5 Visokogorski bukov gozd (SF)	4047	685	9.9	85	84
6 Gorski in predgorski bukovi in jelovo—bukovi gozdovi (AFP, EF)	4235	1903	9.0	76	74
7 Termofilni buk. gozdovi (OF, CF, CvF)	419	400	6.00	100	90
8 Gozdovi na aceretalnih rastiščih (AcFr, HF, QC, AGI)	257	1464	12.0	49	56
9 Borovi gozdovi na silikatu (MP)	133	725	7.5	96	96
10 Borovi gozdovi na dolomitu (GP, Psi)	125	194	4.0	97	88
11 Gorski in visokogorski bukovi gozdovi na karbonatu (ANF, ARF, ADF)	2490	1623	7.0	89	90
12 Poškodovani gozdovi — imisije	1213	1320	—	—	—
DS II					
15 Kisli bukov in jelov gozd (BF, BA)	834		8.4	67	
16 Zmerno kisli bukov gozd (LF, OF)	183		8.2	74	
17 Gozdovi na aceretalnih rastiščih	187		9.0	74	
18 Borovi gozdovi na silikatu (MP)	105		6.0	93	
21 Varovalni gozdovi		3234			
22 Gozdovi s posebnim namenom		492			

5.2 Gozdni fond

Površine gozdov so ustaljene. Zmanjšanje površin gozdov zaradi krčitev (za kmetijska zemljišča, gradbena zemljišča, ceste in drugo) v višini okrog 450 ha, v 10. letih se izravna z zaraščanjem kmetijskih zemljišč, ki so manj primerna za kmetijsko proizvodnjo.

Lesna zaloga (družbeni gozdovi 270 m³/ha, zasebni gozdovi 244 m³/ha) je prenizka. Medtem ko je višina lesne zaloge v drogovnjakih še visoka, je v debeljakih prenizka. To dokazuje tudi pregled oddelkov in odsekov po gospodarskih razredih z najvišjimi lesnimi zalogami in analiza sklepa krošenj, ki je v starejših sestojih pretežno rahel ali vrzelast.

Prirastek je v tesni korelaciji z lesno zalogo, negativno pa na njegovo višino vpliva propadanje gozdov. Zato je izkoriščenost proizvodnih sposobnosti rastišč le okrog 70 %.

Etat je do leta 1985 naraščal skladno s prirastkom in lesno zalogo ter je znašal v družbenih gozdovih okrog 90 % prirastka, v zasebnih pa okrog 80 %. Zaradi močnih poškodb je po mrzli zimi in sušnem poletju 1985 propadanje gozdov postalo vidno v vseh gozdnih območja. Zato je bila sprejeta strokovna odločitev, da je potrebno etat postopoma zniževati. Z območnim načrtom 1991—2000 se je etat zmanjšal za 12 %.

Površine gozdov glede na lastništvo in družbenogospodarske kategorije

	DS I ha	ZS ha	DS II ha	SKUPAJ ha	%
GOSPODARSKI TRAJNO VAROVNI	21.310	32.756	1.309	55.375	93,7
POSEBNI POMEN	2.509	628	96	3.233	5,5
	492	—	—	492	0,8
SKUPAJ	24.311	33.384	1.405	59.100	100,0

Gozdovi po gozdnogospodarskih sistemih

Vse gozdove, razen trajno varovalnih in gozdov s posebnim pomenom, smo uvrstili v **sistem skupinsko postopnega gospodarjenja**.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Foto: M. Motani

LESNA ZALOGA IN PRIRASTEK

LESNA ZALOGA

Drev. vrsta	DS I		ZS		DS II		SKUPAJ	
	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%
smreka	4.676.681	71,3	5.802.608	71,2	218.800	65,7	10.698.026	71,1
jelka	314.896	4,8	620.912	7,6	6.866	2,0	942.674	6,3
bor	353.430	5,5	668.273	8,2	53.485	16,1	1.080.969	7,2
marese	338.995	5,2	164.756	2,0	11.630	3,5	515.381	3,4
bukev	706.842	10,8	592.361	7,3	24.486	7,4	1.323.689	8,8
trdi listavci	31.685	0,5	90.648	1,1	8.124	2,4	130.457	0,9
javor	86.650	1,3	112.961	1,4	4.878	1,5	204.489	1,4
jesen	19.707	0,3	42.919	0,5	2.303	0,7	64.929	0,4
mehki listavci	22.352	0,3	57.013	0,7	2.372	0,7	81.737	0,5
IGLAVCI	5.689.720	86,8	7.256.549	89,0	290.781	87,3	13.237.050	88,0
m³/ha	234		217		207		224	
LISTAVCI	867.236	13,2	895.902	11,0	42.163	12,7	1.805.301	12,0
m³/ha	36		27		30		31	
SKUPAJ	6.556.956	100	8.152.451	100	332.944	100	15.042.351	100
m³/ha	270		244		237		255	

PRIRASTEK

	m³	% LZ	m³	% LZ	m³	% - LZ	m³	% LZ
IGLAVCI	132.190	2,3	193.696	2,7	6.957	2,4	332.843	37,0
m³/ha	5,5		5,8		4,9		5,6	
LISTAVCI	22.309	2,6	26.743	3,0	1.071	2,5	50.123	13,0
m³/ha	0,9		0,8		0,8		0,9	
SKUPAJ	154.499	2,4	220.439	2,8	8.028	2,4	382.966	100

5.3 Pridobivanje gozdnih sortimentov

Na uporabo mehanizacije za spravilo lesa v največji meri vplivajo nagib terena, talne razmere, odprtost s prometnicami in velik delež slučajnih pripadkov. V zadnjih 10. letih se kažejo naslednji trendi:

- bistveno so se skrajšale pravilne razdalje ročnega spravila, količine so ostale iste,
- spravilo s traktorji stagnira,
- močno se povečuje delež spravila z žičnicami (večbobo-benski vitli).

V družbenih gozdovih sta najbolj pogosti kombinaciji: ročno predspravilo in traktor ter ročno predspravilo in večbobo-benski vitel, v zasebnih gozdovih pa ročno predspravilo in traktor.

Pri delu uporabljajo naslednje stroje:

- sečnja: motorne žage Hasquarna v družbenih gozdovih, v zasebnih različni tipi žag;
- spravilo: v družbenih gozdovih traktorji Ferguson in Fiat z vitlom in varnostno kabino ter večbobo-benski vitel URUS in Transvit, v zasebnih gozdovih traktorji raznih tipov in zelo različno opremljeni za delo v gozdu,
- prevoz: kamioni TAM, MAN in DEUTZ s polprikolicami in hidravličnimi nakladalniki LIV.

DELEŽ POSAMEZNIH VRST SPRAVILA LESA V DRUŽBENIH GOZDOVIH (najmanjši in največji delež)

	1980—1989 (%)	1989 (%)	pop. pravilna razdalja
klasično ročno spravilo	10—13	11	
ročno predspravilo	38—49	45	150 m
traktor goseničar	2—10	10	
traktor kolesnik	57—65	64	400 m
večbetonski vitel	5—23	22	250 m
klasične žičnice	1—2	1	

5.4 Odprtost gozdov s prometnicami

Skoraj vse gozdne ceste so bile zgrajene v zadnjih 30. letih. Leta 1972 je bil izdelan plan izgradnje gozdnih cest, ki je obsegal lokacijski načrt in je podal optimalno gostoto cest. Po tem načrtu so v naslednjih letih zgradili vse ceste. Zaradi uporabe buldožerske tehnologije in površinskega miniranja so nastajale v gozdovih večje škode. Šele zadnja leta so pri gradnji nekaterih cest uporabili tehnologijo dela, ki bolj varuje okolje. Zaradi uvažanja težjih kamionov s polprikolicami je bilo potreb-

no številne ceste rekonstruirati. Uveljavljanje žičničarskega spravila je povzročilo spremembo v konceptu gradnje cest, saj postajajo zaradi spravila navzgor z žičnimi napravami (VBV) zanimive predvsem grebenske ceste in pobočnice. Zaradi velike dolžine cest, ki morajo biti zaradi dostopnosti do kmetij stalno prevozne, predstavlja vzdrževanje velik strošek.

Veliko traktorskih vlak je nastalo z rekonstrukcijo nekdanjih kolovozov, veliko pa je povsem novih. Površina gozdov, kjer uporabljajo za spravilo traktorje, je približno 80 %, drugo so žičničarske površine. Predvidevamo, da se bo področje uporabe žičničarskega spravila povečalo, vendar pa bodo morali biti tudi ti predeli odprti z redkejšo mrežo vlak zaradi spravila slučajnih pripadkov. Iz vzrokov varstva narave bi morali omejiti gradnjo prometnic na najnujnejši obseg.

Produktivne ceste in vlake (m/ha)

Ceste	Vlake
22,3 m/ha	40,1 m/ha
24,9 m/ha	61,4 m/ha

Gozdne ceste, stanje leta 1990, v km

	Produktivne	Neproduktivne	Skupaj
Družbeni gozdovi	481	238	719
zasebni gozdovi	701	362	1063
Skupaj	1182	600	1782
			(30,15 m/ha)

Vlake, stanje 1990: 1904 km: gostota 40,1 m/ha

5.5 DIVJAD IN GOZD

Avtohtona divjad je sestavni del gozda. Glavni vrsti divjadi sta srnjad in gams. Jelenjad se v zadnjih letih naglo širi — številčno in prostorsko. Muflone, ki so naseljeni na Plešivcu, bodo zaradi škod, ki jih povzročajo in slabe kvalitete, ali povsem odstrelili ali gojili v oborah. Ogrožene vrste divjadi so: veliki petelin, ruševca in beli zajec ter so pod posebnim varstvom.

Zaradi prevelike številčnosti povzroča divjad velike škode v gozdovih: otežuje pomlajevanje ciljnih drevesnih vrst, vse večje so škode zaradi lupljenja in drgnjenja v letvenjaki in drogovnjaki. Zato so prizadevanja, da se številčnost divjadi uskladi s prehrabnimi sposobnostmi okolja in da se širjenje jelenjadi ustavi.

6. ANALIZA PRETEKLEGA GOSPODARJENJA

6.1. Uresničevanje dolgoročnih gozdno-gospodarskih ciljev

Osnovni dolgoročni gozdnogospodarski cilji, ki so bili postavljeni v vseh načrtih, so bili:

- ohranitev in izboljšanje rodovitnosti gozdov,

za obdobje 1964—1990 ugotavljamo, da je bilo gospodarjenje z gozdovi uspešno in da večina razvojnih trendov kaže, da je razvoj gozdov usmerjen k ciljnemu stanju:

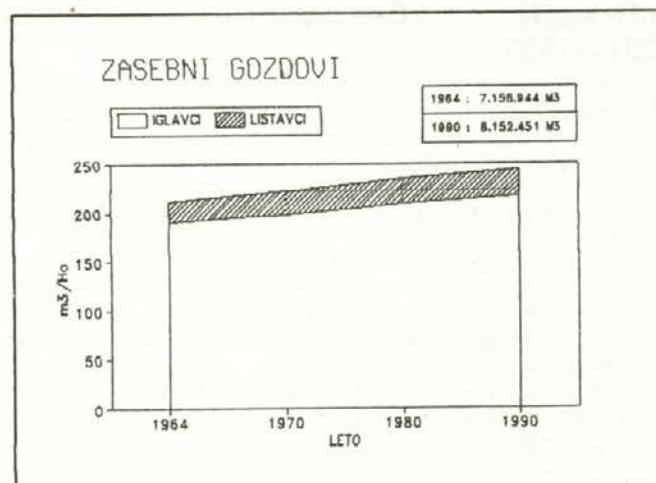
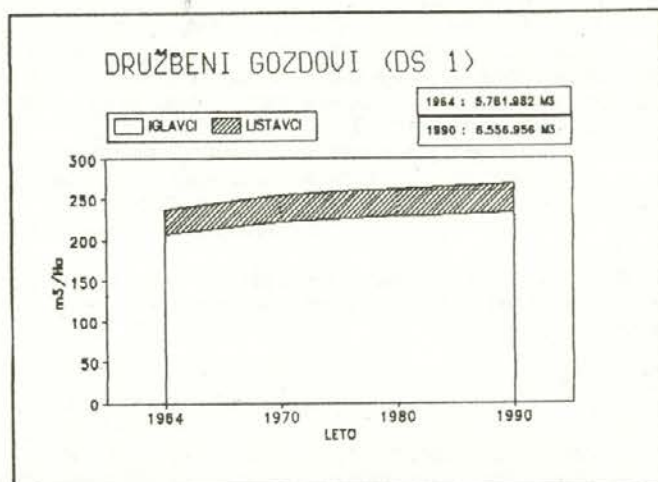
- lesna zaloga in prirastek naraščata,
- debelinska struktura lesne zaloge se izboljšuje,
- struktura razvojnih faz je ugodna,
- okrog 60 % sestojev se naravno obnovlja,

— omrežje gozdnih prometnic omogoča intenzivno gospodarjenje v vseh gozdovih,

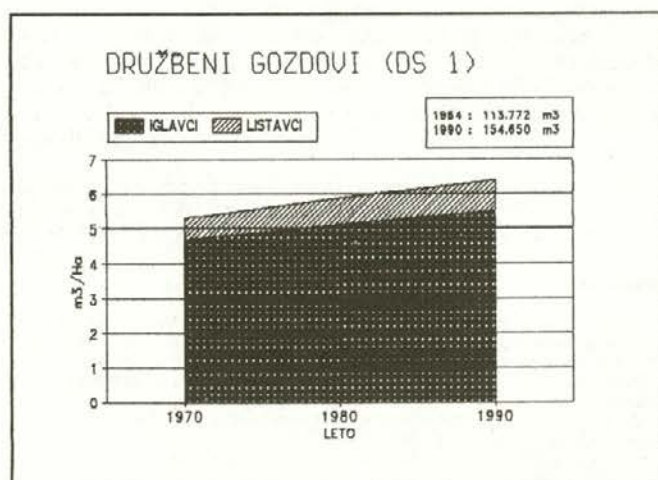
— do vseh kmetij so bile zgrajene ceste in do mnogih telefonske linije,

— gospodarjenje poteka v skladu z gozdnogospodarskimi načrti.

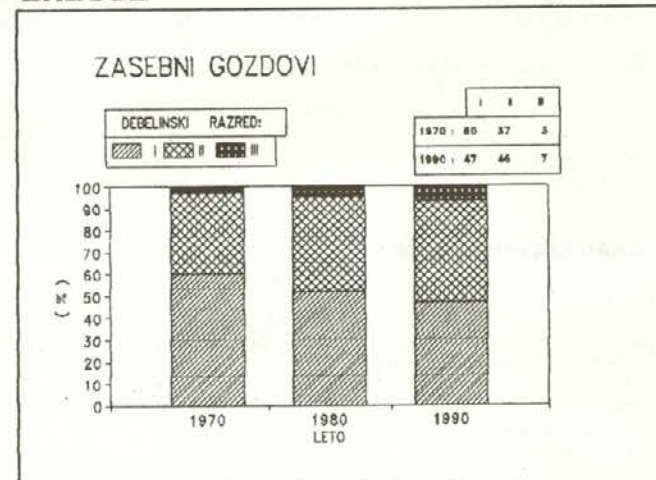
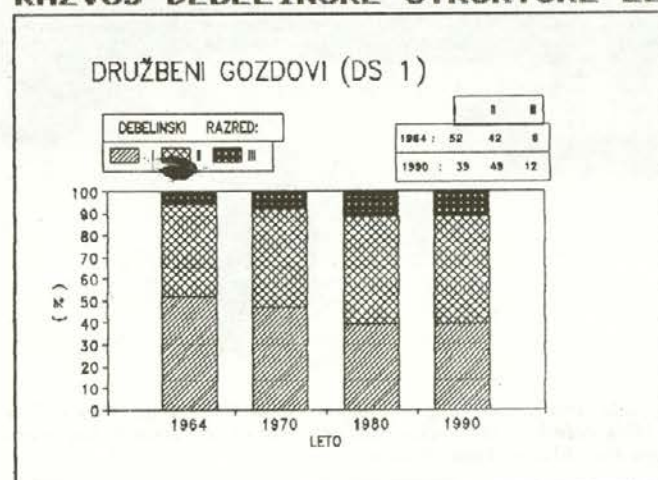
RAZVOJ LESNE ZALOGE

RAZVOJ PRIRASTKA

RAZVOJ DEBELINSKE STRUKTURE LESNE ZALOGE

— optimalno, trajno izkoriščanje proizvodne sposobnosti rastišč in sestojev za proizvodnjo čim kvalitetnejših gozdnih sortimentov,

- trajno zagotavljanje splošnokoristnih funkcij gozdov,
- izboljšanje življenjskih pogojev na hribovskih kmetijah.

Na podlagi analiz razvoja gozdnih fondov, strukture lesne zaloge, razvojnih faz, starostne strukture sestojev, odprtosti gozdov in podeželja s prometnicami ter opremljenosti kmetij

6.2 IZPOLNJEVANJE GOZDNOGOSPODARSKIH NAČRTOV V OBDOBJU 1981—1990

Na izpolnjevanje gozdnogospodarskih načrtov je v preteklem desetletju močno vplivalo propadanje gozdov, neusklajenost odnosov gozd—divjad, zmanjšan obseg gradnje prometnic in uveljavljanje večbobskega vitla Transvit in gozdarskega traktorja GT 70

Etat in posek sta usklajena v okviru območja in enot za družbene in zasebne gozdove, znatna pa so odstopanja v oddelkih in odsekih.

Podobno je pri gojitvenih delih, le da so tu tudi znatna odstopanja po vrstah del: obnova gozdov je v družbenih in zasebnih gozdnih močno presežena, obseg nege mladja in gošče je bil v vseh gozdovih pod načrtovanim, prav tako redčenje v zasebnih gozdovih.

Poleg že navedenih vzrokov je vzrok za razlike med načrtovanimi in opravljenimi deli ponekod tudi neupoštevanje gozdnogospodarskih načrtov.

1. ETAT — POSEK

Družbeni gozdovi:

IGLAVCI LISTAVCISKUPAJ

posekano, m ³	1.097.100	124.450	1.221.550
izp. obm. načrta, %	98,4	89,1	97,3
izp. načrtov enot, %	101,0	96,0	100,5

Zasebni gozdovi:

Posekano, m ³	1.401.200	143.800	1.545.000
izp. obm. načrta, %	96,5	86,2	95,5
izp. načrtov enot, %	99,3	99,2	99,3

2. GOJENJE IN VARSTVO GOZDOV

Družbeni gozdovi:

OBNOVA NEGA VARSTVO

opravljena dela, ha	849	10.547	16.932 (dnine)
izp. obm. načrta, %	113,7	104,4	116,0 (dnine)
izp. načrtov enot, %	124,1	105,7	106,0 (dnine)

Zasebni gozdovi

opravljena dela, ha	1004	10.275	8.481 (dnine)
izp. obm. načrta, %	122,9	105,8	89,3 (dnine)
izp. načrtov enot, %	134,0	112,5	74,0 (dnine)

Intenziteta gojitvenih in varstvenih del po vrstah lastništva:

	OBNOVA (% pov. od vse površine)	NEGA	VARSTVO (dni/ha)
družbeni gozdovi	3,9	48,9	0,79
zasebni gozdovi	3,1	31,5	0,26

3. GRADNJA PROMETNIC

CESTE

	Družbeni	zasebni	skupaj
zgrajeno, km	145,8	117,5	263,3
Plan je bil 387 km, realizacija pa 68 %			

VLAKE

Zgrajeno: 680 km
Plan: 755 km, realizacija 90 %

6.3 OCENA USPEŠNOSTI GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

POZITIVNO:

1. uspešni zaščitni ukrepi za zmanjšanje posledic propadanja gozdov, zatiranje bolezni in škodljivcev ter varstvo pred požari

2. naraščanje lesne zaloge in prirastka, kljub propadanju gozdov in s tem izboljšanje izkoriščenosti proizvodne sposobnosti rastišč in sestojev

3. izboljšanje debelinske strukture lesne zaloge.

4. velik napredek pri izdelavi in uveljavljanju mehanizacije in tehnologije dela, ki varuje gozdove: uveljavljanje pravila lesa z žičnicami, zasnova in izdelava večbobskega vitla Transvit in gozdarskega traktorja GT 70

5. nadaljevanje izgradnje in rekonstrukcije prometnic

6. skoraj vse gozdne ceste, ki imajo javni pomen, so bile vedno prevozne, organizirano je bilo zimsko pluzenje

7: intenzivno sodelovanje pri vzpostavitvi telefonskega omrežja

8. uveljavitev stališč gozdarstva pri posegih v prostor, še zlasti pri krčitvah gozdov za kmetijstvo, gradnjo in druge namene.

NEGATIVNO:

— premalo diferencirano gospodarjenje glede na dobroto rastišč

— prepočasno spreminjanje sestave drevesnih vrst

— neuspešno — prepočasno uveljavljanje gojitvenega načrtovanja, neustrezen pristop k izdelavi, uporabi in spremljavi načrtov

— neuspešno usklajevanje odnosov gozdov — divjad,

premajhna prizadevnost, da se problem reši

— proces propadanja gozdov se širi

— ravninski in tudi drugi gozdovi ter potoki so močno onesnaženi in stanje se še slabša. Preprečili nismo niti onesnaževanja okolja z gozdnim delom (plastična embalaža praviloma ostaja v gozdu, neuporaba mineralnih olj)

dalje prihodnjič

napisal: Drago Zagorc, dipl. ing. gozdarstva

računalniške obdelave: Ivan Štornik, dipl. ing. gozdarstva

skice: Tatjana Skledar

POPRAVEK

V prejšnji številki VIHARNIKA je v okviru besedila OBMOČNI NAČRT objavljena skica, ki prikazuje gozdove po občinah in organiziranost gozdarstva (str. 4). Pri izdelavi je pomotoma izpadla označba tozda Gozdarstva Črna v občini Ravne, miselnjskega tozda v slovenjegraški občini in tozda Gozdarstva Radlje v dravogradski občini.

Ob koncu prvega nadaljevanja manjka tudi podpis avtorjev:

napisal — Drago Zagorc, dipl. ing. gozdarstva

računalniške obdelave — Ivan Štornik, dipl. ing. gozdarstva

skice: Tatjana Skledar

Uredništvo

Letošnja zima je zelo skopa s snegom. Namesto da bi se Brigita, Peter in Miro Pečnikovi iz Suhega Dola smučali, so raje zgradili kar hišo iz snega (na sliki) — Foto: J. Sušec

Seja zbora delegatov TOK Dravograd

Levo: Jože Matija, predsednik zbora delegatov TOK Dravograd
desno: Alojz Kalič, direktor TOK Dravograd

Milan Goršek — Taubenvirt levo: »V časopisih podcenjevalno pišejo o kmetih v zvezi z odkazilom češ, da nismo sposobni sami upravljati z gozdom.«

Zbor delegatov TOK gozdarstva Dravograd je bil na januarski seji seznanjen z rezultati poslovanja, z likvidnostno situacijo delovne organizacije, glavni del razprave pa je bil namenjen položaju kmetov v sedanji organizaciji gozdarstva in pričakovanjih v bodočih organizacijskih oblikah.

Kljub temu, da v tem času še niso vedeli za finalni izid, so iz obširnega poročila o količinskih doseganjih plana in drugih aktivnostih v letu 1990 lahko ugotovili, da so delali sorazmerno dobro. V lanskem letu je TOK še redno plačeval kmetom odkupljen les v rokih, ki so bili krajši, kot so jih imeli v drugih gozdnih gospodarstvih. Kmet je lahko nekaj zaslužil tudi za delo na cestah, z gojitvenimi deli in s pluzenjem. Tako je lahko dobil na-

zaj del denarja, ki ga je moral plačati pri oddaji lesa za biološko amortizacijo. Kmetje TOK Dravograd so večino planiranih del obnove, nege in varstva opravili sami, kar 73 %, ostala dela pa so izvršili delavci toka.

Ob rob rezultatom pa je treba omeniti še druge aktivnosti, ki jih je lani organiziral TOK in so delno povezane s stroški, na daljše obdobje pa lahko pozitivno vplivajo na medsebojne odnose in posredno tudi na finančni izid. Tu mislim na sodelovanje s šolami, kjer so gozdarji sodelovali s predavanji učencem o spoštovanju narave, čuvanju gozda. Šolam in krajevnim skupnostim so pomagali tudi z denarjem za nekatere njihove akcije. Ob koncu leta so organizirali prodajo no-voletnih jelk. Ob tem pa je potrebno okarati

krajane, ki so veliko dreves posekali sami in z nestrokovnim posegom v gozdove naredili kar nekaj škode. Vredno je omeniti tudi srečanje kmetov v Libeličah, ki ga je TOK organiziral skupaj s kmetijsko zadrugo lani jeseni.

V razpravi so kmetje poudarili, da je rezultat odnosa med delavci toka in kmeti. Zelo nezadovoljni pa so kmetje z odnosom družbe do njih. Mislijo, da se je družba do njih obnašala izkoriščevalsko, neprizanesljivo, marsikdaj jih je poniževala z normami o pravicah lastnika v svojem gozdu. Vsa bremena pri izgradnji in vzdrževanju cest in tudi pri izgradnji dela ostale infrastrukture je nosil kmet sam. Mislijo, da bi pri tem lahko ukrepali drugače tudi gozdarji, namesto da so vse obveznosti prevzeli nase, plačal pa je kmet.

V razpravi o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih so največ besed namenili odkazilu. Kmetje so prepričani, da so sposobni sami odkazovati v svojem gozdu, da pa potrebujejo gozdarsko stroko za načrtovanje in za nadzor nad izvajanjem del v gozdu. V tem pogledu si z gozdarji niso enotni, saj ti mislijo, da je odkazilo eno od najbolj strokovnih posegov v gozd. Lastnik gozda ni samo kmet, ki z gozdom živi, ampak posedujejo gozd tudi ljudje, ki z njim ne upravljajo in jim je le vir dodatnega dohodka oz. premoženje. Taki lastniki najbrž nimajo nikakršnih kvalifikacij za delo v gozdu.

Ko so govorili o bodoči organiziranosti gozdarstva, je bilo slišati spet deljena mnenja. Nekateri zagovarjajo organiziran odkup in s tem enake pogoje za vse kmete, drugi pa spet dosledno uveljavljajo bodoče pravice proste prodaje lesa in uveljavljanje čistega tržnega gospodarstva.

Pogovor o planu za leto 1991 ni bil dolg, saj je na tem področju še toliko nejasnosti, ki naj bi jih razrešila bodoča zakonodaja. Kljub temu pa imamo osnovo za delo v gozdno gospodarskih načrtih, probleme financiranja pa bomo reševali sproti in usklajevali potrebe z možnostmi.

Zbor delegatov TOK Dravograd

Ida ROBNIK

IZ SKUPŠČINE REPUBLIKE SLOVENIJE

Sprejetje novega davčnega sistema in plebiscit sta bila glavna predmeta na zasedanjih Skupščine republike Slovenije v decembru, ki so trajala skupaj 7 dni. Kot za nameček je bila v začetku januarja nujna izredna seja vseh treh zborov Skupščine zaradi vdora republike Srbije v jugoslovanski finančni sistem. Vsi ti dogodki so precej razgibali in razburili našo javnost, na skupščinskih sejah pa povzročili dolgočasne, žolčne in ponavljajoče se razprave.

Obračunan in sprejet je bil cel paket zakonov, med njimi sedem, ki se nanašajo na davke: zakon o prispevku za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zakon o dohodnini, zakon o davku od dobička pravnih oseb, davek na izplačane osebne dohodke, davek na promet nepremičnin, zakon o davkih občanov in sprememba zakona o posebnem zveznem prometnem davku od prometa in storitev, za finansiranje JLA v letu 1990.

Predlagatelj (IS) trdi, da je ta nova davčna zakonodaja vzorec po davčnem sistemu, ki ga uporabljajo zapadne države. Po zatrjevanju skupščinskih delovnih teles in resorjev bodo davki bolj bremenili gospodarstvo, manj zasebnike. Bremenili bodo premožne bolj, socialno ogrožene manj? Predvidene so tudi možne davčne olajšave.

V razpravi je med drugim padla pripomba, da je čas pred plebiscitom neprimeren za davčno problematiko, saj bi lahko vplival negativno na rezultate glasovanja. Vendar je prevladovalo mnenje, da moramo biti toliko zreli in vedeti, da bo tudi v novi državi Sloveniji — pa naj bo taka ali drugačna — treba dati cesarju, kar je cesarjevega, samo s to razliko, da bo ta denar ostal doma. Treba ga bo samo pravilno, racionalno trošiti! Ne smemo ponavljati napak, ki so jo med okupacijo delali partizani — predvsem terenci in aktivisti, ki so kmetom zatrjevali, da v novi Jugoslaviji ne bo davkov!

O davkih, ki jih imamo za nujno zlo, se ne pogovarjamo radi. Do njih imamo nek odpor, čeprav vemo, da jih ima vsaka civilizirana država. Pri dohodnini imamo kmetje v mislih samo katastrski dohodek, kar pa ni res. Zakon o dohodnini v 1. členu pravi: v republiki Sloveniji so z dohodnino obdavčeni dohodki, določeni s tem zakonom. Vire dohodnine določa 2. člen: osebni prejemki, dohodki iz kmetijstva, dohodki iz dejavnosti, dohodki iz kapitala, dohodki iz premoženja in dohodki iz premoženjskih pravic. 6. člen določa osnove za dohodnino. Za kmetijstvo določa to 4. alineja: katastrski dohodek od kmetijskih in gozdnih zemljišč. Davek od dohodka iz kmetijstva določa 2. člen: zavezanec za davek od dohodka iz kmetijstva je fizična oseba, ki je kot lastnik, imetnik pravice uporabe ali uživalec zemljišča vpisanega v katastrskem operatu. Če uporablja zemljišče kdo, ki ni vpisan v zemljiškem katastru kot njegov lastnik, imetnik pravice uporabe ali uživalec in tudi ni zakupnik, lahko davčni organ da-

vek iz kmetijstva odmeri uporabniku zemljišča.

27. člen: Davek iz kmetijstva se plačuje od katastrskega dohodka zemljišča, ki je sposobno za izkoriščanje za kmetijsko proizvodnjo, in sicer ne glede na to, ali se v resnici tako izkorišča ali ne.

28. člen: Davka iz kmetijstva so trajno oproščeni dohodki od:

1. zemljišč pod stavbami in od dvorišč, če niso dana v zakup;
2. dvorišč cerkva;

3. zemljišč, na katerih so nasipi, objekti splošne ljudske obrambe, obrambni nasipi, vrtni in drugi zaščitni nasadi, varovalni gozdovi, rovi in druge naprave iz zemlje, ki so potrebne za obrambo pred poplavi in za osuševanje ali namakanje ter od zemljišč znotraj visokovodnih nasipov;

4. zemljišč v obmejnem pasu in zemljišč pod visokonapetostnimi daljnovodi, če je izkoriščanje takih zemljišč onemogočeno ali omejeno.

29. člen: Davka iz kmetijstva so začasno oproščeni dohodki od:

1. zemljišč, ki so bila neuporabna, pa so z investicijami zavezanca postala uporabna, 5 let od usposabljanja zemljišča;
2. zemljišč, na katerih se zasadijo novi vinogradi, 5 let;
3. zemljišč, na katerih se zasadijo novi sadovnjaki in drugi dolgoletni nasadi, 6 let.

31. člen: Če je bil donos na posamezni parceli ali na več zemljiških parcelah manjši zaradi naravnih nesreč, rastlinskih bolezni in škodljivcev, ali zaradi drugih izrednih dogodkov, ki jih zavezanec ni mogel preprečiti, se prizna posebna olajšava.

24. člen: Zavezanec, ki vlaga lastna sredstva v preureditev prostorov v turistične namene, v graditev in adaptacijo gospodarskih poslopij ter v nabavo kmetijske mehanizacije in naprav, lahko uveljavlja znižanje katastrskega dohodka v višini 25 % vloženih sredstev za dobo dveh let.

S tem sem omenil najbolj bistvene elemente, ki zadevajo nas kmete v Zakonu o dohodnini.

Plebiscit je bil stvar vseh volilcev, saj so z njim v veliki večini jasno in odločno povedali, da hočejo samostojno in neodvisno državo Slovenijo! Pri pripravih pa sta prvo violino odigrali vlada in Skupščina republike Slovenije, saj sta morali v razmeroma kratkem času narediti veliko: izdati deklaracijo o samostojni in neodvisni republiki Sloveniji, sprejeti Zakon o plebiscitu, dopolniti Zakon v volitvah v državne organe in izpeljati tehnično in propagandno delo. Ni šlo brez zapletov. Po mojem mnenju sta vladna koalicija in opozicija tekmovali, katera izmed strank bo iz tega potegnila več političnega kapitala! Najprej je bil sporen datum plebiscita, potem se je hudo zataknilo pri zakonskem določilu, s kakšno večino naj volilci odločajo: z navadno ali z relativno. Vodje strank in poslanski

klubov so se o tem dogovarjali nekaj dni, (tudi ponoči) sporazum pa so dosegli tik pred skupno sejo vseh zborov Skupščine R. Slovenije, ki je Zakon o plebiscitu sprejela. Razglasitev plebiscita je Skupščina slovesno sprejela na skupni seji, dne 26. decembra 1990.

Na zadnji seji lanskega leta nam je bilo obljubljeno, da bomo imeli mir vsaj tri tedne. Toda velika finančna špekulacija v republiki Srbiji je bila povod za sklic izredne skupne seje vseh zborov Skupščine Slovenije, ki je bila dne 11. 1. Seja je trajala od 9. dop. do 20. ure zvečer in je bila zelo razburljiva. Na račun tega velikega bančnega rop, — kot smo ga imenovali, — saj resno ogroža naš denarni sistem, je bilo izrečeno veliko ostre kritike na račun tistih, ki so se drznili naše že itak slabo gospodarsko stanje še bolj rušiti.

V uvodnem delu se je predsednik IS Slovenije g. Lojze Peterle podal obširno poročilo: MEMORANDUM O STALIŠČIH IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA UREJANJE GOSPODARSKIH ODNOSOV V JUGOSLAVIJI.

Na podlagi tega poročila in obširne razprave na seji, je Skupščina republike Slovenije sprejela naslednje sklepe:

I.

Skupščina republike Slovenije se strinja z Memorandumom o stališčih IS za urejanje gospodarskih odnosov v Jugoslaviji in ga podpira.

II.

Skupščina RS nalaga IS, da za seje zborov, ki bodo 23. 1. 1991, pripravi oceno razmer o plebiscitu in predlog programa aktivnosti za izvedbo plebiscitnih ciljev.

III.

Republika Slovenija v celoti prevzema sistem prometnih davkov, carin in carinskih dajatev.

Republika Slovenija bo za minimalno delovanje zveznih upravnih organov in JLA vplačevala kotizacijo za natančno določene in ovrednotene naloge, o čemer odloča Skupščina republike Slovenije.

Izvršni svet naj sprejema akte in ukrepe za izvedbo teh odločitev ter o tem sproti obvešča Skupščino.

IV.

IS republike Slovenije naj v skladu s tem sklepom in na podlagi amandmajev LXII, LXVI in LXVIII k ustavi Republike Slovenije:

1. pri pripravljanju nove republiške zakonodaje ter s predlaganimi ukrepi tekoče ekonomske in razvojne politike dosledno vztraja na tržno zasnovanem gospodarskem sistemu in politiki socialne varnosti;

2. pripravi predlog za razmejitev finančnih sredstev in drugega premoženja ter notranjih

Kmet bi moral sodelovati pri oblikovanju

O spremembah zakona o gozdovih ter o sprejetju novega se zadnje čase zelo veliko govori in razpravlja. Novi zakon o gozdovih bo prinesel korenite spremembe na področju financiranja vlaganj v gozdove. Tu pa gre še za vrsto drugih sprememb kot so uveljavljanje katastrskih vrednostnih razredov, ki bodo nova osnova za obdavčitev. Med drugim se bo spremenila tudi organizacija gozdarstva in bo prešla v republiško upravo za gozdarstvo. Čeprav smo o novi gozdarski zakonodaji v naših medijih že veliko govorili, so mnoge spremembe zakona za marsikoga še nejasne, zlasti med kmeti — gozdnimi posestniki. O tem smo se pogovarjali z dvema kmetoma, ki sta nam takole povedala:

BERNARD KRESNIK, kmet z Legna: »O spremembah nove gozdarske zakonodaje in o sprejetju novega zakona o gozdovih sem

in zunanjih dolgov v Jugoslaviji, da se ugotovi in določi delež republike Slovenije ter delež drugih republik;

3. predloži zakonske predloge, s katerimi republika Slovenija postopoma prilagodi:

- sistem prometnih davkov;
- z zvezno carinsko zakonodajo določene carine in carinske dajatve;
- financiranja minimalnega delovanja zveznih upravnih organov in JLA po sistemu vplačevanja kotizacije za natančno določene in ovrednotene naloge;

4. nevtralizira distribucijske učinke inflacijskega udara, povzročenega s protiustavnim in nezakonitim vdorom republike Srbije v enotni monetarni sistem Jugoslavije ter ustrezno zaščiti prebivalstvo in gospodarstvo Slovenije pred hiperinflacijo s tem, da se izdela temeljit antiinflacijski program;

5. predloži do 23. 1. 1991 zakon o Narodni banki Slovenije;

6. pripravi ustrezne podlage za sodelovanje republike Slovenije v aktivnostih v zveznih organih in drugih institucijah federacije, za zaščito temeljnih interesov republike Slovenije;

7. pripravi ustrezne podlage za možne dogovore pristojnih organov republik o preseganju ustavne krize v Jugoslaviji in prouči predloge o sporazumni razdružitvi Jugoslavije,

Oprostite razvlečenemu poročilu, saj so tudi seje zelo dolge!

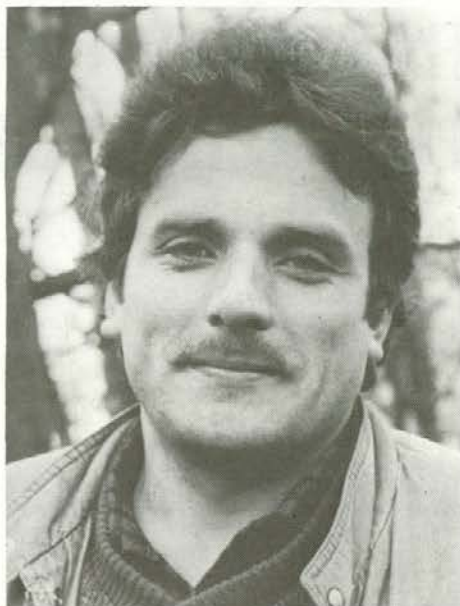
Lep pozdrav!

Ajnžik

Bernard Kresnik

veliko slišal po radiu in televiziji. O tem pa sem prebral tudi v Viharniku. Kot preprost hibernski pohorski kmet vidim, da gre tu za velike spremembe, ki so za nas kmete kar precej zaskrbljujoče. Mislim, da bomo sedaj kmetje še bolj udarjeni po denarnici, ker bomo davek plačevali po katastrskem dohodku. Glavni dohodek pohorskega kmeta je bil in še bo vedno les, zato mislim, da bomo v bodoče imeli še večje izdatke. Še vedno pa mi ni jasno, kako bo v bodoče urejeno zbiranje sredstev za vlaganje v gozdove. Ne vem ali bomo mi kmetje — lastniki gozdov sposobni oz. zmožni zbrati potrebna sredstva.«

Feliks Knez

FELIKS KNEZ, kmet z Vrh: »Pri oblikovanju nove gozdarske zakonodaje bi po mojem mnenju morali sodelovati kmetje — gozdni posestniki. Dosedaj je še mnogo nejasnega. Kmetje se sprašujemo, kako bo v bodoče urejeno vzdrževanje gozdnokamionskih cest. Mislim, da bi vzdrževanje in opravljanje z gozdnimi cestami moralo priti v širšo družbeno skupnost.

Ob sprejemanju takih aktov mislim, da bi bilo prav, če bi o tem spregovoril tudi kmet. Gotovo pa bo naša glavna skrb, da bomo tudi v bodoče z gozdovi morali racionalno gospodariti.«

F. JURAČ

Kakor usiha po naših planinah ovčereja, tako je tudi vse manj motivov, ko ženske predejo, moški pa krtačijo volno. Na sliki se vidi, kako Modrejeva babica »cvirna« spredeeno volno.

Ludvik MORI

RAZREŠEVANJE OPERATIVNIH PRESEŽKOV DELOVNE SILE

V letu 1991 se bo GG Slovenj Gradec srečevalo z velikimi problemi pri poslovanju zlasti zaradi naslednjih negativnih momentov:

v letu 1990 je bil sprejet zakon o moratoriju sečnje gozdov, ki v povprečju na nivoju DO zmanjšuje obseg proizvodnje za ca 15 %, ker v gozdovih, ki jih bo potrebno vrniti prejšnjih lastnikom, ne smemo sekati.

V kratkem, predvidoma v mesecu marcu 1991 bodo uveljavljene spremembe zakona o gozdovih, ki bodo organizacijsko razbile sedanjo DO na več delov. Od gozdnih gospodarstev bodo npr. od 6900 zaposlenih v Sloveniji zaposlili v javni gozdarski upravi (zavodu) le ca 600 ljudi. Za našo DO to pomeni od 750 delavcev zaposlitev le ca 60–70 ljudi, ali pa še nekaj manj.

Temeljne organizacije kooperantov (TOK) se bodo preoblikovale v gozdarske zadruge in v tem hipu ni mogoče napovedati natančnega zmanjšanja števila zaposlenih v teh organizacijskih enotah, saj ponekod v Sloveniji že potekajo celo likvidacije le-teh. Zaenkrat predvidevamo zmanjšanje za ca 23 % delavcev TOK.

Preostali del DO se bo preoblikoval v izvaljsko podjetje s predmetom poslovanja sečnje, spravila in prodaje lesa. To pa bo moralo še najbolj zmanjšati število zaposlenih, da bo lahko obdržalo tržno tekmo s privatniki, ki so neobremenjeni z režijo in že posegajo v gozdarski posel.

S spremembo gozdarske zakonodaje se bo ukinila tudi delovna skupnost skupnih služb, ki trenutno šteje 103 ljudi. Ker v tem trenutku ne vemo, ker pač še ni novega zakona, katere kategorije delavcev bodo sploh še potrebne (npr. za zavod) lahko samo ocenjujemo, da bo viška najmanj 50 delavcev in to velja za vse vrste poklicev, ki jih premoremo.

Ocenjujemo, da glede na navedeno, naša DO pričaka vse nakazane spremembe le z največ 500 zaposlenimi od sedanjih 747. Pri tem ni odveč podatek, da smo skupno število delavcev z 803 (avgusta 1990) zmanjšali do konca leta 1990 na 747, torej za skoraj 7 %. Glede na ocene oz. program za zmanjšanje operativnih presežkov delovne sile po TOZD, TOK in DSSS so ocene za zmanjšanje števila zaposlenih po teh organizacijskih enotah naslednje:

TOZD	sedanje št. zaposlenih	prihodnje št. zaposlenih	operativni višek
Gozdarstvo Mislinja	51	38	13 (25 %)
Gozdarstvo Slovenj Gradec	43	31	12 (27,9 %)
Gozdarstvo Črna	128	90	38 (29,7 %)
Gozdarstvo Radlje	111	84	27 (24,3 %)
TOK Gozd. Slovenj Gradec	36	26	10 (27,8 %)
TOK Gozd. Ravne	29	23	6 (20,7 %)
TOK Gozd. Dravograd	14	11	3 (21,4 %)
TOK Gozd. Radlje	24	19	5 (20,8 %)
Transporti in servisi Pameče	120	72	48 (40 %)
Centralno lesno sklad. Otiški vrh	42	30	12 (28,6 %)
Gradnje Slovenj Gradec	46	32	22 (47,8 %)
DSSS	103	50	53 (51,5 %)
Skupaj:	747	506	249 (29,39 %)

ZDRAVILNE RASTLINE

BELA OMELA, LIM — VISCUM ALBUM L. MISTEL.

Omela je vedno zelena, do 60 cm visok, vejnat grm, ki raste kot zajedalka na raznih drevesih, posebno rada na jablanah, hruškah, topolih, jelkah, borih in hrastih itd. Najboljša je hrastova. Listi so usnjeni, rumenkasto zeleni ali olivno zeleni, imajo podolgasto jajčasto obliko, cel rob in stoje nasprotno. Omela je dvodomna. Ženska rastlina ima bele ali svetlorumene in lepljive jagode, iz katerih so delali ptičji lim, zato jo ponekod imenujejo ptičji lim.

Raste povsod, cveti (marca in aprila) so majhni rumenkasto zeleni.

Sestavina: težko olje, viscin, zelena smola, hlapljivo olje, sluz, gumi, čreslova kislina.

Rabimo: enoletne veje in liste.

Nabiramo: decembra do februarja.

Pazimo: v prevelikih količinah je strupena. Otroke posvarimo, da ne bodo jedli jagod.

Uporaba:

V glavnem jo uporabljamo za urejanje krvnega obtoka, za zdravljenje arterioskleroze, srčnih težav, zlasti starostnih obolenj srca, šumenja v ušesih, navalu krvi v glavo, izčrpanosti, klimakteričnih pojavov. Omela zvišuje dejavnost žlez v prebavnem sistemu: tako odpravljamo zaprtost, napenjanje, zabasnost, začetno zlatenico, krepi šibko delovanje trebušne slinovke, pomanjkljivo delovanje žolčnika, pri čezmernem delovanju ščitnice. Omelin čaj priporočajo pri neurejeni mesečni čišči, krvavitvah vseh vrst.

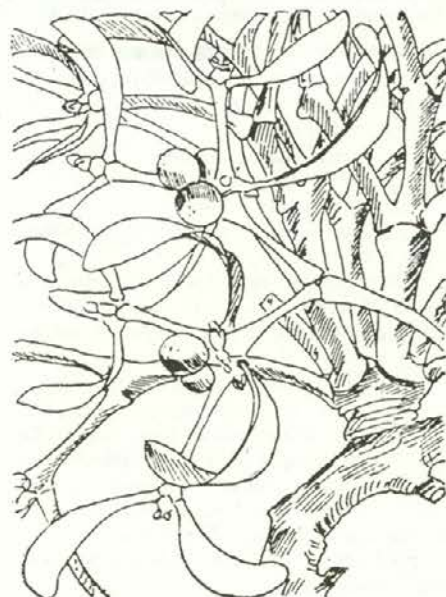
Učinkuje tudi diuretično, zato ga pijemo pri revmi, protinu in zastajanju vode. Vpliva na živčni sistem, pri astmi, božjasti, histeriji, krčih. Na mleku kuhana omela je proti glitam. Z omelinim čajem preganjamo seneni nahod. Redno naj pijejo čaj ljudje, ki so zaradi slabe krvi nagnjeni k raku, ženske z bula-mi v rodilih in belim tokom.

V okviru navedenih števil so posamezne organizacijske enote predvidevale konkretno razreševanje operativnih presežkov delovne sile z uresničevanjem njihovih posamičnih pravic. Zlasti so to dokupili zavarovalne dobe, odpravnine za trajno delovno angažiranje in stimulative odpravnine ter določitev čakanja na delo. Tako smo v decembru 1990 vložili dokumentacijo za dokup zavarovalne dobe za 40 delavcev iz skoraj vseh organizacijskih enot, največ iz TOZD Gozdarstvo Črna, Radlje in DSSS. Za odpravnino, s katero bi delavci sami rešili svoje bodoče delovno angažiranje, se zanima 20 delavcev in jim bo odpravnina poravnana v okviru finančne zmožnosti DO v naslednjih treh mesecih. Za čas čakanja na delo je tačas določenih ca 130 delavcev.

V DO smo poleg kriterijev za dokupe let oz. odpravnine, določenih s splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo, sprejeli dodatne kriterije. Tako odpravnine ne more dobiti delavec, če ni praviloma vsaj 10 let zaposlen pri GG Slovenj Gradec oz. najmanj 5 let. Navedli pa smo tudi stimulative odpravnine za odhod v predčasen pokoj.

Glede na spreminjajoče se razmere iz dneva v dan in negotov položaj gozdarstva nasploh, zlasti zaradi zunanjih dejavnikov (sprememba zakonodaje), ni mogoče oblikovati trajnejših programov operativnih presežkov delovne sile, pa tudi sicer konkretnih programskih usmeritev poslovanja DO ne. Zato smo prisiljeni te programe dopolnjevati in razširjati čez vse razumne meje.

Ivan PENEC

Slika 186. Bela omela
(*Viscum album* L., po Kleinu)

Zunanja uporaba:

Mrzle noge zaradi slabega krvnega obtoka kopamo v vroči kopeli omelinih listov in jagod. Za krčne žile, golenske razjede, ozeblene, so tople kopeli. Navodilo: 1 žličko zmlete omele namočimo v 1/2 litra vode čez noč. Čez dan popijemo v več obrokih. Čaj listov za notranjo uporabo ne sme biti premočan. Povzeto po starih bukvah zdravilnih rastlin.

Matevž ČARF

UPOKOJILA STA SE

Janez Kozelj

Stanovski kolega in prijatelj Janez je izpregel po skoraj štirih decenijah dela v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec.

V letih 1953 in 1954 se je formirala prva skupina vodilnih visokokvalificiranih gozdarskih strokovnjakov, ki so gospodarjenje z gozdovi v območju obogatili z novim svežim strokovnim znanjem. Snovali so strokovne podlage na znanstvenih temeljih gozdarske stroke in na tej osnovi načrtali dolgoročno strategijo celovitega gospodarjenja z gozdovi območja — ne glede na lastništvo.

V to skupino spadajo za tisti čas najbolj markantne osebnosti naše stroke: Janez KOZELJ, Zvone NASTRAN in prof. dr. Dušan MLINŠEK, ki je prerasel v vodilnega strokovnjaka v svetovnem merilu. Ta ekipa je postavila tudi temelje sodobnemu urejanju gozdov. Prvi gozdnogospodarski načrti po vojni so bili izdelani 1954. leta. V njih pa je načrtana dolgoročna strategija trajnega gospodarjenja z večnamenskimi gozdovi območja.

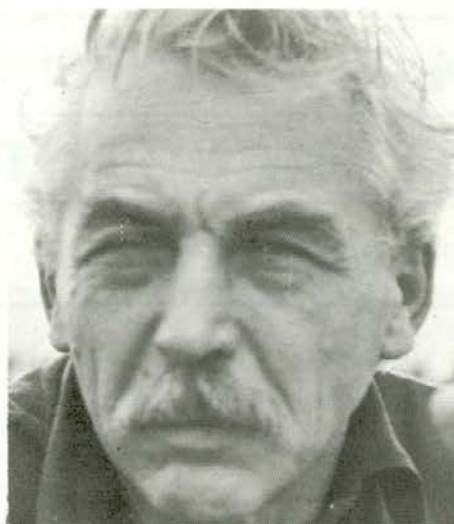
Spoznanje, da je gospodarjenje z gozdovi odvisno od visokokvalificiranih in usposobljenih kadrov na vseh nivojih — od gozdnega delavca do diplomiranega gozdarskega inženirja, je izoblikovalo no-

vo kadrovsko politiko. Strokovnjaki so dobili svoje pravo mesto na terenu, v gozdu.

Študentsko politiko so tedaj prilagodili novim razmeram. Naše območje je bilo praktično edino v Sloveniji, ki je imelo lastne stalne gozdne delavce. Že takrat so ugotovili, da je domač kvalificiran delavec prvi pogoj za intenzivno gospodarjenje.

Janez je bil v vodilni ekipi, ko so začeli graditi gozdne ceste. Te so bile od vsega začetka zasnovane na generalnem projektu gozdnih prometnic za celo območje. Ta projekt je bil pogoj za sedanjo urejenost pri gradnji cest. Danes smo najbolj odprto območje z gozdnimi cestami v Sloveniji tudi zaradi strategije tedanje vodilne ekipe. Ceste so bile načrtovane tako, da odpirajo celoten prostor. Gozdne ceste so postale večnamenske, saj so kot žile v telesu omogočile preživetje hribovskim kmetijam in pospešile njihov celovit razvoj.

V ta čas sodi posodabljanje izkoriščanja gozdov. Gozdno gospodarstvo je kupilo sodobne kamione, jih opremilo z nakladalnimi napravami, sprva vrvmi, nato hidravličnimi. Težko delo pri nakladanju je bilo bistveno olajšano. Za spravilo so v domači delavnici priredili in opremili traktorje kolesnike, kasneje še goseničarje in nadomestili prevlako z živinsko vprego. Pri sečnji je bila uvedena motorna žaga. V začetku težka in okorna, kasneje vedno lažje in priročnejša.

Janez Kozelj

Za zaključek moram poudariti, da je bil kolega in prijatelj Janez od vsega začetka svojega dela v vodilni ekipi Gozdnega gospodarstva in tako sokreator politike gospodarjenja z gozdovi v našem območju in tudi v Sloveniji. Gozdnemu gospodarstvu Slovenj Gradec je bil pripaden v vseh dolgih letih službovanja in mu ostal zvest tudi v najtežjih časih in na različnih delovnih mestih.

Vsi mu želimo, da bi njegova vitalna narava ohranila čilega in čvrstega še toliko časa kot je bil zvest Gozdnemu gospodarstvu.

Hubert Dolinšek

Angelca Vrbnjak

Angelca je prišla na Gozdno gospodarstvo iz Banke kot mlada strokovnjakinja na področju računovodstva in financ v obdobju kadrovske krepitve našega podjetja na vseh strokovnih področjih.

V tem obdobju je Gozdno gospodarstvo intenzivno investiralo v izgradnjo gozdnih cest in v sodobno gozdarsko mehanizacijo in opremo za delo v gozdarstvu. Ceste in oprema pa so bile osnova za intenzivno gospodarjenje in dobro poslovanje tedanjega podjetja.

Znanje na finančnem področju je bilo potrebno za pridobivanje kreditov in spretno kombiniranje z lastnimi sredstvi, ki so oplemeniteni z dobrimi načrti in znanjem podvojila učinke naložb. Nobena naložba v tem času ni bila zgrešena, tudi zaradi spretnega vodenja finančnega področja v korist Gozdnega gospodarstva.

S prevzemanjem pomembnih funkcij v finančnih ustanovah izven podjetja v regiji in v Ljubljani v Ljubljanski banki, Gospodarski zbornici in strokovnih komisijah republiške skupščine je prispevala k njihovim strokovnim odločitvam. Mnoge, za podjetje koristne informacije, pa je prinesla domov in z njimi obogatila odločanje pri finančnem poslovanju v korist podjetja.

Kot članica vodilne ekipe podjetja je sodelovala pri izgradnji vseh pomembnih tovarn lesne industrije območja. Prva taka

Angelca Vrbnjak

uspešna naložba je bila Tovarna ivernih plošč, za tem pa še Tovarna stavbnega pohištva Radlje—Podvelka, Tovarna pohištva Prevalje, tovarna pohištva Pameče, Žaga Vižinga, Meles Radlje in druge manjše naložbe.

V gozdarstvu se je v tem času razvijala turistična dejavnost, kjer je prav tako bilo potrebno veliko spretnosti pri finansiranju.

Angelca je s prenašanjem znanja in izkušenj v vseh letih službovanja vzgajala

mlade sposobne finančne delavce, ki danes uspešno delajo tudi izven podjetja in območja.

Naša sodelavka in prijateljica Angelca je bila pripadna podjetju tudi v najtežjih časih. Svojo bogato in razgibano strokovno kariero je zaključila tam, kjer jo je začela, to je na Gozdnem gospodarstvu.

Sodelavci in prijatelji ji želimo še veliko zadovoljnih in življenjske vedrine polnih let v zaslužnem pokoju.

Hubert Dolinšek

OBVESTILO LASTNIKOM MOTORNIH ŽAG

V mesecu januarju je začel s svojo dejavnostjo tudi naš sodelavec Viktor BUČ. V prostorih tozda Transport in servisi opravlja dejavnost servisiranja in popravi vseh vrst motornih žag, vrtnih kosilnic in drugih manjših agregatov. Pri njem lahko dobite tudi rezervne dele za motorne žage.

Dela vsak dan od 7. do 15. ure, ob sredah do 17. ure, v sobotah pa od 8. do 12. ure.

Cene njegovih uslug so konkurenčne.

Vsi, ki boste rabili njegove storitve, lahko dobite dodatne informacije na tel. številki: (0602) 41-820.

NAŠ ZDRAVNIK

dr. FRANC HEBER

50 LETNIK

Osebnost sem ga spoznal pred petimi leti, ko me je bolezen zalotila v bližini ordinacije, kjer mi je nudil zdravniško pomoč. Kaj kmalu je uvidel, da bi bilo zdravljenje doma manj uspešno in z napotnico me je poslal v Topolšico, kjer so me uspešno ozdravili. Ker pa dr. Franc Heber občasno napiše kakšen poučen članek tudi za naše glasilo, ga želim našim bralcem na kratko predstaviti, kakor pač v svoji preprosti besedi znam.

Včasih kje slišimo ali preberemo, kdor v otroških letih ni okusil človeške toplote, jo tudi razdajati ne zna. A pri dr. Francu Hebru to še zdaleč ne drži, čeprav je že v otroških letih odrasčal pri tujih ljudeh, saj mu je mati umrla, ko mu je bilo komaj štiri leta. Živel je deloma pri teti, deloma pri kmetu, kjer je s pastirovanjem in delom okušal radosti pa tudi trdote otroštva. Osnovno šolo je obiskoval v Črnečah. Ker mu je šlo učenje kar dobro pod lase, je na pobudo učiteljev in te tince šolanje nadaljeval na ravenski gimnaziji.

Nekako na sredini šolanja v gimnaziji so mu učenje prestregle pljučne bolezni in se je moral zdraviti skoraj dve leti, in to v Topolšici ter deloma na Pohorju, kjer je bila takrat bolnišnica za pljučne bolezni. Po ozdravljenju se je še bolj vrgel na učenje, pri čemer so mu šli na roko dobri in plemeniti ljudje ter mu nudili vse pogoje. Kot sam pravi, ga je sprva bolj zanimalo električarstvo in radioamaterstvo. Morda ga je prav dolgotrajno bivanje v bolnicah navdihnilo, da bi kdaj še tudi sam nudil zdravniško pomoč bolnim. Sedaj z uspehom in

Dr. Franc Heber v ambulanti Dravograd

zavzetostjo opravlja svoje poslanstvo, kar dokazuje, da se pri njem radi oglašajo tudi ostareli in osamljeni ljudje, ker se ne počutijo kot številke ampak pacienti, ki so deležni prijazne in tople besede z dobrimi nasveti.

Logično, da je študij zdravnika dolgotrajen in zahteven in treba je bilo študirati tudi ob delu. Kot zdravnik splošne prakse v domačem kraju Dravograd prav rad pomaga z nasveti družinam, kjer je družinskega člana zasvojil alkohol. Tudi bolnikom z odvečno telesno težo skuša z naravno terapijo izboljšati počutje. Če pristejemo še dežurstvo in seminarje, mu za planine, kamor rad zahaja, ostaja bore malo časa.

V imenu vseh, ki jim kakorkoli pomaga k boljšemu počutju, mu ob njegovi petdesetletnici želimo dobrega zdravja, da bi med nami še dolgo z uspehom opravljal zahtevno in človekoljubno poslanstvo.

Ludvik MORI

Biserna poroka

Frančiške in Leopolda Kuzmana

Tretjega februarja letos je poteklo 61 let, odkar sta si Frančiška in Leopold Kuzman iz Pake pri Mislinji obljubila zakonsko zvestobo. Obljubo sta držala, čeprav so bile v teh polnih šestdesetletjih tudi težave. Vseskozi sta imela trdo in težko življenje, ki pa sta ga jemala le za dobro. V zakonu so se jima rodili štirje otroci, vendar sta dva kmalu umrla in danes sta v krogu njiju le še hčerki Marica in Jožica, najbolj pa sta vesela, ko ju obišče 6 vnukov in 4 prav-

nuki. Vesela pa sta bila tudi letos 6. januarja, ko sta v krogu svojih domačih in prijateljev praznovala redke, a pomembne jubileje biserno poroko. Civilni obred biserne poroke je na domu opravil Peter Tovšak, pooblaščen predstavnik skupščine občine Slovenj Gradec, domači gospod župnik Franc Gornjak pa je daroval biseroporočno mašo. Jubilentoma iskreno čestitam.

Foto: F. Jurač

Dober dan

*Vsak dan srečujem ljudi,
ki jih poznam
a vendar se ne ustavim,
pa mi je včasih
da bi komurkoli od teh ljudi
od srca in iskreno voščil:
»Dober dan«.*

*A ljudje kar hitijo mimo.
Mimo gredo in nič ne povedo
nazaj se ne ozro,
pa vendar mi je včasih
da bi komurkoli teh ljudi
od srca in iskreno voščil:
»Dober dan«.*

*Mi vsi bi lahko to storili,
vsak dan namenili bi si pozdrav,
pozdrav, ki ne bi bil,
samo tjavendan
ker vsak izmed nas,
je mogoče včasih sam,
zato voščim zares mu: »Dober dan.«*

*In vsi, ki jih žalost trpi
in vsi ki samota
pri njih je doma,
naj bi vsak dan enkrat
naj bi za hip občutili,
od ljudi res prijazen pozdrav
»Dober dan.«*

Vlado LAUK

Delo in običaji v gozdarstvu v preteklosti

Staro gozdarsko ročno orodje

1. Sekira je eno najstarejših ročnih orodij. Poznali so jo že v kameni dobi; služila mu je za obrambo, lov in izdelavo zavetišč. Narisana kamenita sekira je bila najdena nekje v Medimurju, sedaj je shranjena pri Šumahu v Podpeci. Je zelo dobro ohranjena in neverjetno lepo izdelana.

2. Je zelo stara sekira, kakršno so rabili v 17. stoletju in še prej. Najdena pri Kogelniku pod Uršljo goro.

3. Ročun: rabili so ga pri sekanju grmovja in pri skleščevanju. Narisan vzorec je izdelek mislinjskih kovačev (najden v Mislinjskem jarku, izdel. v 18. stoletju).

4. Ošteka: ta sekira se je rabila in se še rabi podobna pri podiranju debelega drevja, za podsekovanje pri podiranju z žago in zabijanju zagozd.

5. Maseka: je lažja sekira z okroglim ušesom. Rabili so jih pri raznih redčenjih in podobno. Danes jih skoraj ne uporabljajo več in le redko kje jih še najdemo.

6. Malerin: je bil prirejen za kleščanje (špacanje) in trdo — čisto odsekanje vej za robljenje hlobov in kresanje lubja. Malerini se danes skoraj ne uporabljajo več — najdemo jih le še redko kje.

7. Šintar: lupilnik so rabili pri lupljenju, kjer se je podiralo na suš t.j. v golosekih. Danes take lupilnike le še redko kje najdemo.

8. Cepin — pontafel so prinesli pred prvo svetovno vojno iz kraja Pontafel, ki je sedaj pod Italijo. To je bil najprikladnejši cepin pri sečnjah in spravi lesa debelih sortimentov, za premik na vzvod (pajs). Ta cepin je še danes dosti v rabi.

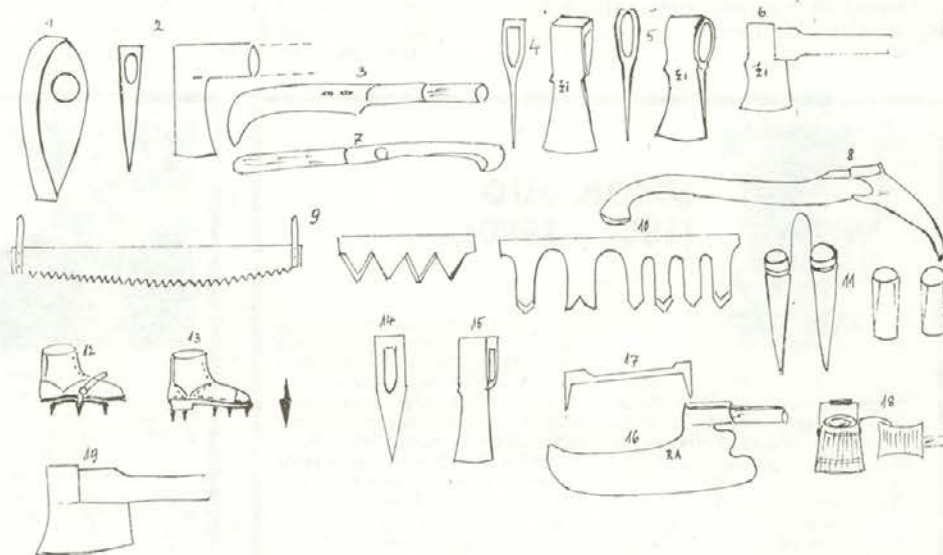
Orodje od 4—8 so za naše kraje največ in kvalitetno dolga leta nazaj delali v kovaških delavnicah Žagar iz Luč. Še danes imajo potomci Žagar kovačijo v Lučah. Po letu 1934 je kvalitetno gozdarsko orodje — sekire izdeloval kovač Anton Pokoren iz Škofje Loke. Ta je še po vojni dobavljal sekire za našo podjetje. Znan je bil tudi kovač Krmelj iz Kamnika.

9. Žaga — robidnica: se je včasih največ uporabljala — dolga je 1,10 do 1,20 metra, za podiranje in razžaganje v golosekih in drugod pri debelejšem lesu.

10. Žaga — amerikanka — se je uveljavila pozneje, predvsem sedaj po vojni. Danes jo še redko kje najdemo.

11. Zagozde — kele — so služile pri podiranju z žago, da so usmerjali padec drevesa. Bili sta dve, običajno povezani z vrvo, da sta bili obe vedno pri roki — izdelane iz suhega bukovega lesa, na konci zaokrožene, da se niso zacepale, na vrhu pa zavarovane z železno rinko, da se niso prehitro razkale. S temi zagozdami so preprečili stiskanje žag in usmerjali padec drevesa.

Dve manjši zagozdi — keli sta imela delavca običajno za gamašami pri razžaganju debel na hlobo, da ni stiskalo žage.

12. Dreze — krampižarji: brez teh holcer na sečišču predvsem v goloseku sploh ni mogel hoditi, saj je bilo treba vedno stati le na hloboh. Dereze je bilo treba občasno dajati kovaču ošiliti, da so se na les dobro prijele. Da pa so se dereze lepo prilgle na čevlje, so morale biti zato nalašč izdelani čevlji, iz močnega govejega usnja, nalahko usločeni podplati brez pete in po podplati nabite žebice (žebli z močnimi glavami). Najkvalitetnejše take čevlje je izdeloval priznan čevljar iz Ljubnega.

nje cimperse vrvi, da se je z njo označila črta, kjer je sekal s cimravko, z rdečo črto se je označilo lice trama.

19. Plankača: se je pri nas pozneje pojavila, z njo so tesali drobnejši gradbeni les.

Tukaj opisano orodje je narisano v posebnih prilogi, označeno po številkah. Opisal sem pri nas najbolj običajno gozdarsko orodje, tega je še več vrst, bolj v lokalni uporabi in običajih. V novjšem času pa je ob uporabi ročne motorne žage šlo vse to med staro šaro. Matevž CARF

LE GLEJTE, DA »O PUSTU« GLAVE NE ZGUBITE

Pri Jernaču se je reklo. Bila je dokaj velika, bogata kmetija. V hlevih je bilo veliko živine, in so imeli hlapci dosti dela. Menda so imeli kar tri hlapce in dve dekli. Vsi so imeli delo, hrano, obleko, pa tudi veselja in dobre volje pri Jernaču nikoli ni manjkalo.

V zimskih dneh so se držali bolj zapečka in delali razno orodje in popravljali stare stvari. Hlapci so »kidal« sneg. Kadar ga je bilo veliko, ga je bilo treba spraviti tudi s strehe splotja, da se pod težo snega ne bi sesedla. Ko se je takšen »kidač« bahal na strehi, je bilo gorje dekli, ki je šla mimo. Sneg je dobila za vrat, oni pa se je na ves glas režal na strehi. Pa tudi njemu ni bilo prizanešeno. Če se je le malce nerodno obnašal, je marsikdaj s snegom vred zdrsnil na tla, večkrat zasut s snegom, da so ga morali drugi reševati. Zvečer

ob podoknicah pa je bilo vse to pozabljeno.

Božični in novoletni prazniki so minili ob dobrem moštu in žganju. Ob treh kraljih, ko je dan že daljši za petelinov skok, so že vozili gnoj na njive, pa les iz gozda, delali so drva, seveda, če ni bilo preveč snega. Tako je bil kmečki človek stalno zaposlen in delo ga je ohranjalo čilega in zdravega.

Minila je svečnica in že se je bližal pustni čas. V tem času so se ženili mladi gospodarji. Tistim pa, ki se do pusta niso poročili, so privlekli ploho in nanj napisali marsikaj, včasih tudi kaj takega, kar je izzvalo pretep.

Pri Jernaču se je ob pustnem času možila domača hči Mimika. Dela je bilo na pretek. Pekli so potice, zaklali prašiča, telička, da je bilo dobrot skoraj za teden dni gostije.

Starejši hlapec Petrač je rad videl dekle Tono. Večkrat jo je vprašal, kdaj se bo spametovala, da se bosta poročila. Nasmejala se je, rekoč: »Vem, vem za kaj ti gre. Kljub temu, da je tudi v štali toplo pozimi, bi se ti rajše grel ob mojem telesu v kamrici, kaj?«

»No, ja,« se je malce osramočen počohal po nogi Petrač, »seveda, tudi to mora biti, saj bova mož in žena.« »Vam moškim gre samo to po glavi,« je odvrnila, »kaj pa otrok, ki bo privekal na svet?«

»O sveti križ božji, ali si že polna?« je v strahu vprašal Petrač. Tona mu je veselo odvrnila: »Ja, že dva meseca.« Petrač je pomislil: »Torej je le res, da tisti greh sedaj ra-

(Nadaljevanje na 14. strani)

(Nadaljevanje s 13. strani)

ste, ko sva ga spočela na seniku. Kaj bo le sedaj? No ja, nekaj sem že prištedil«. Tona ga je gledala in rekla: »Kaj si izgubil jezik, ali ti je sedaj korajža v hlače ušla? Takšni ste možki, radi nas imate samo tako dolgo, da se zaužijete naših teles, potem vas nič več ne briga. Otroka bom že spravila na svet in potem do kruha. Bo pa za hlapca, saj stari bomo pomrli. »Nato je krčevito zavekala. Petraču je bilo težko pri srcu. Stopil je k njej, jo prijel za roko in rekel: »Ne joči, Tončka! Saj veš, da te imam rad in da boš nekoč moja žena.« Ko je Tona to slišala, ga je srečna poljubila in mu ovila roke okrog kosmatega lica.

Na dan Mimikine poroke so imeli pri Jernaču dela na pretek. Gospodar Jernač je kakor kralj hodil med posli in ukazoval.

Na poroki so plesali in peli. Nevesta je bila blažena ob bogatem ženinu, saj je imel poleg posestva še trgovino in gostilno. Tudi hlapci so plesali.

Tono in Petrača je gospodinja pozorno gledala. Tona se ji je zdela nekam okrogla. Po plesu jo je poklicala v stransko sobo in morala je povedati v kakšnem stanju je. Gospodinja je ni karala, saj je bila pridna dekla, pa tudi čuvala je njeno skrivnost, ko se je nekoč ljubila s hlapcem v Tonini kamri. Tako je imela dekla potuho pri gospodnji. Ta je odločila, da se bosta Tona in Petrač oženila kar naslednji dan, saj bo še vsega dovolj in ne bo treba na novo kuhati. Stanovala bosta v bajti nad kaščo. Tona se je opotekla. Ni mogla verjeti, da se dogodki vrtijo tako hitro.

Takoj je odhitela v sobo k Petraču in mu povedala novico. Dogovorili so se tudi z župnikom, ki je bil na gostiji, da bo poroka kar brez oklicev, le da morata naslednje jutro k spovedi.

Vse je potekalo po sreči. Mimika se je že naslednji dan odpeljala na novi dom. Na puštni terek pa so ponovno vriskali pri Jernaču,

ko sta se ženila Petrač in Tona. Tudi muziko so imeli. Prišel je stari Kamar, potegnil meh, zajuckal in poskočil, da se je kar pod stresel. Tako je igral, da nihče ni mogel biti pri miru, vse se je vrtelo. Tudi pustnih mask ni manjkalo.

Potem sta Petrač in Tona živela nad kaščo. Še naprej sta delala pri Jernaču. Otroka, fantek, je kmalu začel pasti živino.

Poročile so se tudi vse ostale domače hčere, sin pa je prevzel kmetijo in življenje je tekle naprej. Petrač in Tona sta imela tri otroke. Vsi so lepo rasli in začeli delati.

Vse se izteka. Spet prihaja pust in z njim veselje, smeh, ženitve, rojstva, tu in tam pa zapoje tudi mrliški zvon. Takrat rečemo: »Bog mu daj večni mir!« Takšna je tudi naša kmečka zgodovina, ki se vije iz roda v rod in kliče kmečkim fantom: »Postanite na kmetijah svoj gospod!«

Viktor LEVOVNIK

IZTOK JUG (1957—1990)

V naši delovni organizaciji se je zaposlil kot voznik prikoličarja pred osmimi leti. To delo je odgovorno opravljal vse do lanske zgodnje jeseni, ko je začutil prve bolečine in se je začel zdraviti. Vsi smo upali, da gre za manjše obolenje in da bo kmalu ozdravel. Žal je kruta bolezen trdovratno zarezala v njegovo mlado telo in tudi najsodobnejše metode zdravljenja mu niso mogle pomagati. Bolezen je bila močnejša in smrt je ponovno zmagala.

Pogrešali ga bomo. V spominu ga bomo ohranili kot vestnega in ustvarjalnega sodelavca ter dobrega prijatelja. Iztok, hvala ti za vse.

Kolektiv TOZD TIS

V mesecu novembru 1990 smo izvedeli žalostno vest, da je kruta smrt iztrgala iz našega kolektiva dobrega in vestnega delavca Iztoka JUGA.

Težko smo sprejeli to in kar ne moremo verjeti, da se je res zgodilo.

Iztok se je rodil 19. 4. 1957 v Slovenj Gradcu, kjer je preživel otroška in mladinska leta. Bil je živahne narave, zato si je izbral poklic voznika, ki ga je vsak dan postal v nove preizkušnje, pred nove probleme, katere pa je vedno reševal z dobro voljo in poln optimizma.

MENCINGER FRANC (1906—1991)

dovniku in Barlu. Iz pohorskih livad je moral leta 1939 k vojakom. Le malo prej se je poročil z Verono.

Vojna vihra ga je doletela pri vojaki in kot večina slovenskih fantov je končal v nemškem ujetništvu, iz katerega se je vrnil šele leta 1943. Odšel je k sorodnikom v Dovže, pa je na hitro navezal stike s pohorski partizani in se jim pridružil. Bil je v različnih enotah in končal vojno med koroškimi partizani.

V naš kolektiv je prišel leta 1946 kot zrel človek z življenjskimi izkušnjami. Ker je videl v življenju grozo vojne in smrti, se je v miru počutil svobodnega in bil vesel, da lahko v miru dela. Čeprav še tudi v pomnkanju, je prijel za vsako delo. Pridružil se je zaviračem, ki so vozili les po znani gozdni železnici iz mislinjskega jarka. Kdo ni poznal znanih mislinjskih »premarjev«, med njimi pa veselega Mencinger Franca! To delo je opravljal vse do leta 1958, ko je zaradi spremenjene tehnologije dela v gozdarstvu bila železnica ukinjena. Odšel je na delo na skladišče lesa, kjer je zlagal les in ga nalagal na vagone. Leta 1962 je odšel v zaslužben pokoj. S smrtjo Franca Mencingerja izgublja naš kolektiv starostno med delavci. Vsi se ga bomo spominjali kot pridnega, vzornega in poštenega delavca. Ko bo spomin segel nazaj v našo gozdno železnico, se bo v spominu prikazala tudi podoba zavirača Franca.

Ivan Lekše

Mencinger Franc je bil rojen na obronkih Pohorja v Mali Mislinji 8. avgusta 1906 leta materi Mencinger Heleni, dninarki, ki se je preživljala tako, da je opravljala vsa kmečka dela po različnih kmetijah. Ker se ji je rodilo več otrok, sredstev za preživljanje pa ni bilo, je morala dati svoje otroke kot Vorančeva Hudo-bivška Meta v Samorastnikih že v rani mladosti za pastirčke. Tako je Franc kot pastirček pasel živino pri različnih kmetih na Pohorju, največ časa pa je kot otrok preživel pri Se-

Na Venerci: Nekoč sem dajala streho družinam gozdarjev, danes pa sagem — Foto: J. Sušec

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec

Ureja uredniški odbor: Ida ROBNIK, Andrej ŠERTEL, Hedvika JANSE, Vida VRHNJAK, Danilo RANC, Gorazd MLINŠEK.

Glavni urednik: Andrej ŠERTEL, odgovorna urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERSIČ.

Naklada: 4500 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1991.

**DOPISUJTE
V GLASILO**

SLOVO OD HOBROVE BABICE

Zadnja nedelja v lanskem letu je bila čudovita. Sončen dan brez vetra je bil nenavadno tople. Hribi in vrhovi gora so bili obleti v snežno odejo, sneg se je bleščal, ceste pa so bile brezhibno splužene. Prava zimska idila, za katero so bili kraji v dolini prikrajšani.

Na ta lepi dan pa je bila Hobrova hiša v Jazbini zavita v žalost. Za vedno se je poslavljala dolgoletna gospodinja, mati in babica: Angela Klavž. Rodila se je še v prejšnjem stoletju pri Najevniku na Lutranskem vrhu. Dekleta njene generacije so v prvi svetovni vojni trepetale ali obklovali očeta ali brate, v drugi vojni pa može ali sinove.

Kaj je imela dobrega v življenju razen nežnih dekliških let v domači hiši, ki stoji v senci Najevske lipe? To srečo so kmalu skalile grozote prve svetovne vojne, ko so morala mlada dekleta nadomeščati vpoklicane moške! Sledila so leta svetovne gospodarske krize. Ko je bila ta na višku, si je ustvarila lastno ognjišče pri Hobru v Jazbini. Njive so tu zelo strme, brazde težke, les in

živina sta šla slabo v denar, družina se je večala...

Preko noči je prišlo do velikega preobrata. Na žalost na slabše! Tudi njena hiša je bila v križnem ognju dveh vojskujočih se taborov. Enim je skrivaj in v strahu rezala kruh in pripravljala tople obroke, pred drugimi se je morala spretno zagovarjati. Tveganje noč in dan. Moža so okupatorjevi hlapci aretirali na domačem, pragu in ga odpeljali tja, kjer ni bil več človek, ampak samo še številka! Njen oče se je vrnil iz Karpatov, moža so ji poslali v žari! To je sprejela v varstvo sv. Magdalena v Javorju, tja pa smo zdaj v velikem spremstvu položili tudi njene posmrtno ostanke.

»Kako rada bi še živela, saj mi je dobro!« je rekla pred dobrim letom, ko sva bila z ženo pri njej. Tako lahko reče le človek, ki kljub visoki starosti in betežnosti čuti, da svojim domačim ni v napoto in nadlogo, ampak z ljubeznijo in pozornostjo skrbijo zanj! To lepo lastnost pa je imelo vseh njenih petero še živčih otrok.

V njihovem imenu še enkrat najlepša hvala vsem, ki so jo v tako velikem številu spremljali na zadnji poti!

Naj v miru počiva!

A.

NAŠE ZDRAVILNE RASTLINE

Naše kraje je bog z rastlinjem bogato obdaril — od nižin 320 m (elektr. Vuhred) do najvišjih planin: Peca 2125 m, Olševa 1929 m, Plešivec 1694 m, Smrekovec 1690 m in na vzh. Pohorje, Črni vrh 1543 m, ki se je od ostalih, kjer prevladuje geološko apnenec — dolomit, na Pohorju pa prakamenine — andezit, razlikuje.

Na vsem tem obširnem terenu najdemo zelo pestre rastlinske združbe, od običajnih do zelo redkih — zaščitnih rastlin.

Če pogledamo v knjigo zdravilnih rastlin lahko vidimo, da je skoraj vsaka planinska rastlina zdravilna. Med letom bom pomembnejše opisal.

Začnimo pri praproti: december-januar je pravi čas za nabiranje praproti. Marsikdo bo mislil, čemu praprot, saj to je za stelo. Pa ni tako. Še kako koristna je, orlova praprot (*Pteridium aquilinum*). Včasih so in še danes, spomladi, ko že primanjkuje sveže zelenjave iz drobnih poganjkov orlove praproti pripravljali juhe in prikuhe. Sedaj pozimi pa bomo suho listje praproti nabirali vsaj kakih 200 m od prevoznih poti-cest, ob suhem in hladnem vremenu. Doma jo je treba razgrniti in do konca posušiti. Orlovo praprot bomo spoznali po tem, da je velika, saj doseže — 2 m visok in je največja praprot pri nas. Če jo pri korenu odrežemo, vidimo na prerezu dvoglavega orla, od tod tudi ime orlova praproti. Raste posamezno, ne v šopih kot glistovnica. Koristno jo bomo uporabili kot polnilo za blazine pri migrenah in glavobolih. Poskusite, pomaga! Pri obolenju nog bomo pripravili poparek, skuhamo 200 g zdrobljene praproti, jo ovijemo v debelejšo brisačo, jo položimo na utrjene ali obolele noge. Po večkratni uporabo bolečine izginejo ali jih vsaj olajšamo. Lahko pa izmenoma naredimo poparek iz senenega drobirja in gline na enak način le, da to zmes odcedimo.

Navadna glistovnica: (*Dryopteris filix-mas*). Pri nabiranju bomo odrgali tudi del korenine, posušili in vse skupaj zdrobili: za kopel bomo uporabili 250 g suhe rastline, jo približno 15 minut pustili vreti na blagem ognju in pripravek nato odcedili v kopalno kad z že pripravljeno vodo. Kopel preprečuje krčne žile, vnetja in lajša bolečine pri revmi. Proti revmi pa napolnimo blazine s suho glistovnico in podložimo pri spanju boleča mesta...

Za notranjo uporabo se praproti brez zdravniškega nadzorstva ne uporablja. Pozimi praproti brez skrbi nabiramo, saj klopi prezimujejo v zemlji ali pod listjem. Čarf Matevž

SPOMIN

DOMINIKU
ROŠERJU

Življenje je največja in tudi najlepša knjiga, kateri se z rojstvom odpre prva stran, se ji list za listom obrača, a z zadnjo stranjo se za vedno zapre. Ta usoda je pred letom za vedno zaprla utrjene oči Dominika Rošerja iz Doliča. Poznali smo ga kot delovnega tovariša, prijatelja, dobrovoljnega človeka in bivšega sodelavca.

Rodil se je v marcu leta 1932 na Tolstem vrhu nad Mislinjo. Že kot otrok je okusil vse tegobe in težke življenjske preizkušnje takratnega časa. A vztrajen kot je bil, se je že kot fant vključil v delo. Pomagal je očetu, gozdnemu delavcu. Zadnjo vojno je preživel še rosno mlad pri svojih starših. Takoj po osvoboditvi se je aktivno vključeval v vrste delovnih ljudi, ki so s polno zavestjo in pridnimi rokami obnavljale porušeno domovino. Leta 1950 se je vpisal in leta 1952 končal varilsko šolo v Mariboru. Po končani šoli se je v tem zavodu tudi zaposlil in delal do leta 1957. Ni vzdržal v mestu. Tega leta se je vrnil v svoj domači kraj in se zaposlil na gozdarstvu Mislinja kot gozdni delavec. Vleklo ga je med gozdove in naravo, ki jo je nadvse ljubil. Leta 1964 je kot marljiv gozdni delavec opravil izpit za upravljanje gozdarskega traktorja in se zaposlil pri takratnem strojnem obratu. V 1968 letu je opravil šoferski izpit in poklicno šolo voznika gozdarskega kamiona. To delo je opravljal do leta 1976, ko ga je začelo zapuščati zdravje. Zaradi tega se je prekvalificiral in začel delati na DSSS LESNA, kot vodja kopirnice. Svoje delo je vedno opravljal vestno in zagnano. Leta 1984 se je zaradi vse slabšega zdravja invalidsko upokojil. Šele takrat se je malo oddahnil

ZAHVALA

ob smrti

MARIJE DRVODEL
p. d. Pušnikove mame
iz Črne

Najtopleje se zahvalujemo vsem sosedom in drugim, ki so nam izrazili sožalje, darovali cvetje in sveče ali za naše ter nam v najtežjih trenutkih vsestransko pomagali. Lepa hvala za izrečene poslovnice besede, gospodu župniku za pogrebni obred. Vsem sorodnikom, ki obiskujete njen prerani grob, še enkrat hvala.

Žalujoci: sin Ivan z družino, hči Rozina z družino, Nežka in Lojzi z družinama, Angelčka iz Gradca, Martina iz Maribora, Peter, Marija in Mišo z družinami, Štefka in Jožek z družinama, Mojca in Trezka ter ostalo sorodstvo.

od dela in skrbi, saj sta z ženo Pavlo, poročila sta se v letu 1955, vse otroke izšolala in poskrbela za njihovo samostojnost. A vsaka lepa in dobra stran kaj prehitro mine. Kruta usoda je udarila v to družino. Dominik je odšel od nas, iz naše sredine. Sodelavci, prijatelji in znanci smo mu hvaležni za vso delo, prizadevanje, dobro delovno tovarištvo. Prehitro so minila leta, ko smo skupaj delali, premagovali delovne težave, ustvarjali dohodek, vzgajali mladi kader. Bila so lepa in plodna leta za nas vse, a za njim, za njegovo prehojeno potjo ostaja čudovita resnica, delovna, bogata, polna bridkih življenjskih in delovnih izkušenj. Vse skrivnosti, vse nedokončano delo, vsi načrti, cilji in ideali so pokopani z njim. Usoda, ki je nepreklicna, pa prinaša nam živim bolečine in žalost.

Iskrena hvala Dominiku za vse, kar je storil za naš kolektiv. V naših srcih pa ostaja lep in trajen spomin.

Ivan Krenker

VZREJA POLARNIH IN SREBRNIH LISIC

Veterinar Ivan Gams je že pred leti začel razmišljati na vzrejo polarnih in srebrnih lisic. Pred tremi leti je Ivan Gams na Legnu v gozdni jasi uredil in pripravil kletke, v katere je naselil polarne in srebrne lisice. Do nedavnega je v kletkah imel 29 polarnih in 26 srebrnih lisic, vendar jih je v mesecu januarju, ko imajo lisice najkvalitetnejše krzno okoli 25 odrli.

»Kot veterinar, ki svoj poklic opravljam med živalmi, sem dolgo časa razmišljal, s čim bi se v prostem času ukvarjal. Čeprav je prostega časa izredno malo, sem se odločil za vzrejo polarnih in srebrnih lisic. Spočetka sem mislil, da je to delo lahko, pa sem se presneto zmotil. Rečeno, storjeno! Pred dobrimi tremi leti pa sem se končno odločil. Ko je bil iz Madžarske za Slovenijo organiziran odkup polarnih in srebrnih lisic, sem jih tudi sam kupil. Začel sem pariti in zdaj so tu že vidni prvi uspehi dela. Moram povedati, da sem v vzrejo teh lisic vložil veliko denarja in ne vem, kdaj se mi bo vrnil. Pri sami vzreji mi veliko pomaga tudi družina, kajti sam vsega dela ne bi zmozel.«

Ivan Gams kot veterinar ljubi živali in kot tudi sam pravi, svojega poklica ne bi mogel opravljati uspešno, če živali ne bi imel rad. Rejcev polarnih in srebrnih lisic je na slovenskem še nekaj, vendar v koroški krajini je Ivan edini, ki se ukvarja z vzrejo teh lisic — kožuharjev. Rejci polarnih lisic — kožuharjev so združeni pri Zvezi društev rejcev malih pasemskih živali in imajo rejci kožuharjev tudi svojo sekcijo, v kateri je izredno delaven in aktiven Zmago Urisk, mednarodni sodnik za ocenjevanje krzna.

Vzreja teh živali je gotovo zelo zahtevna?

»Res je, vsaka žival, ki jo vzgajaš, zahteva svoje delo. Tudi pri lisicah je tako. Lisice poleg vsakodnevne hrane rabijo tudi nego. Hranim jih z odpadnim mesom, kateremu dodajam še druge hranilne snovi. Kot veterinar lahko povem, da do odpadnega mesa lahko pridem. Ob obilici dela, ki ga opravi na terenu kot veterinar pa še vedno najdem čas za vzrejo teh kožuharjev. Včasih sem mislil, da je delo z lisicami manj zahtevno, zdaj pa vidim, da ni tako.«

— Kako pa lisice prenašajo naše podnebje?

»Kar se samega podnebja tiče, moram povedati, da lisicam zimski dnevi izredno ugaajo, saj se v mrazu najbolje počutijo. Več težav je z lisicami v vročih poletnih dneh, ko vročino slabo prenašajo, zato sem te lisice namestil v gozdni jasi, kjer je poleti dovolj sence.«

— Kdaj pa je najprimernejši čas za izkoževanje lisic?

»Zaradi klimatskih pogojev pri nas je najprimernejši čas za izkoževanje lisic začetek meseca januarja. Takrat krzno dozori in takrat je najkvalitetnejše. Kože potem odnesem h krznarju, ki jih obdela in izdela krzno. Za krzno pa je seveda tudi veliko povpraševanje, zlasti za krzno srebrne lisice. Mislim in menim, da bom s prodajo krzna zaslužil toliko, da se mi bodo vrnilo stroški in trud pri vzreji...«

— Kakšni pa so vaši načrti za prihodnje?

»Če ne bo večjih težav, imam v načrtu, da bom še povečal število lisic, kajti zdaj imam že nekaj izkušenj.

F. Jurač

Ivan Gams: »To je polarna lisica. Da te ne ugrizne, jo je treba prijeti s posebnimi kleščami...«

Tako pa izgleda srebrna lisica. Njeno krzno je bolj cenjeno kot pa krzno polarne lisice.

Skoraj v centru Mislinje že lep čas uspešno posluje prodajalna na drobno »MT«.

Seveda se za njeno predstavitev nismo odločili slučajno, temveč bolj zaradi njenega prodajalca Milana Hliša ali Kiča, kot ga ljudje v koroški krajini bolj poznajo. Sicer pa je še kako pomembno, da prodajalna, kakršna je ta (pa še komisijska povrhu), zna prisluhniti in pritegniti kupca. Mimogrede naj omenimo, da je moč v njej kupiti številno tekstilno konfekcijo, pa čevlje, vse vrste pijač in veliko tehničnega blaga, pretežni del ga je iz uvoza. Tako so Kiča ljudje vzeli za svojega, morda prav po toploti njegovih besed ali pa tudi zato, ker mu jezik teče kot pravemu trgovcu.

Sploh pa se s selitvijo v nove, večje prostore (to pa bo kmalu) v prodajalni pripravlja še kopica zanimivosti ter posebnosti in temu bomo že čez nekaj časa priča.

Silvo Jaš

Vodna ujma v sliki in besedi

V Galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu so pred dnevi zaprli razstavo o vodni ujmi na Slovenskem. (Na sliki) V sliki in besedi so na razstavi prikazali posledice vodne ujme, ki je napravila neprecenljivo škodo v Gornji Savinjski dolini, na Celjskem in na Koroškem. Na razstavi so vrteli tudi video posnetke ter prikazovali tudi diapozitive. Organizacijo razstave je prevzelo podjetje za urejanje voda Nivo iz Celja, pokrovitelj razstave, ki je bila pod okriljem Unesca, pa je bil Republiški sekretariat za varstvo okolja in urejanja prostora.

F. Jurač